

**Målbeskrivelse
for Speciallægeuddannelsen
i
Oto-Rhino-Laryngologi**

**Sundhedsstyrelsen
Dansk Selskab for Otolaryngologi Hoved og Halskirurgi
Januar 2011**

Indholdsfortegnelse

1. Forord	4
1.1. Oversigt over anvendte begreber	4
1.2. Supplerende oplysninger	5
2. Indledning	5
2.1. Beskrivelse af specialet.....	5
2.2. Patientklientellet.....	6
2.3. Praksisområdet.....	6
2.4. Sygehuse	6
2.4.1. Afdelinger med hovedfunktion.....	6
2.4.2. Højt specialiserede afdelinger og afdelinger med regional funktion.....	6
2.4.3. Audiologi	6
2.5. Specialeselskab	6
3. Uddannelsen	7
3.1. Beskrivelse af uddannelsesforløbet.....	7
3.2. Uddannelsen generelt.....	7
3.3. Introduktionsuddannelsen	7
3.4. Hoveduddannelsen	8
3.5. Audiologi	8
3.6. Onkologisk fokuseret ophold.....	8
3.7. Speciallægepraksis	8
4. Obligatoriske kurser	9
4.1 Tværfaglige kurser.....	9
4.2 Specialespecifikke kurser	10
4.2.1 A. Paraklinik.....	10
4.2.2 B. Indre øre (audiologi, vestibulologi og oto-neurologi).....	10
4.2.3 C. Ydre- og Mellemøre.....	11
4.2.4 D. Skopier.....	11
4.2.5 E. Næse-bihuler og ansigts-traumatologi	11
4.2.6 F. Pharynx/larynx og hals.....	11
4.2.7 G. Billeddiagnostik, ultralydsscanning	11
4.2.8 H. Forskningstræningskursus (3 + 7 + 10 dage)	11
4.3 Færdighedstræning	12
5. Kompetencekrav	12
6. Læring	13
6.1. Læringsstrategier	13
6.2. Læringsrammer.....	13
6.2.1. Uddannelsesansvarlig overlæge og hovedvejleder	14
6.2.2. Forskningsvejleder	14
6.2.3. Afdelingens forpligtelser	15
7. Evaluering	15

7.1. Portefølje	16
7.1.1. Porteføljens indhold (vejledende)	16
7.2. Evalueringsstrategi	16
7.3. Evalueringsrammer	17
7.4. Karriererådgivning	17
7.5. Definitioner og evaluering	17
7.5.1. Definitioner	18
7.5.1.1. Mål:	18
7.5.1.2. Læringsstrategier:	18
7.5.1.3. Evalueringsstrategier:	18
7.5.1.4. Kompetenceniveauer.	19
7.5.2 Evalueringsmåder.....	19
7.5.2.1 360 graders evaluering.....	20
7.5.2.2. Mini-CEX.....	20
7.5.2.3. Oversigt over indsamling af antal cases, journaler til audit og cases.....	20
8. Målbeskrivelsens liste over kompetencer til introduktionsuddannelsen	21
8.1. Medicinsk ekspert	21
8.2. Sundhedsfremmer	24
8.3. Leder /administrator	24
8.4. Kommunikator	26
8.5. Samarbejder	26
8.6. Akademiker	27
8.7. Professionel	27
9. Målbeskrivelsens liste over kompetencer til hoveduddannelsen	28
9.1. Medicinsk ekspert	28
9.2. Kommunikator	44
9.3. Samarbejder	45
9.4. Sundhedsfremmer	46
9.5. Leder/administrator	47
9.6. Akademiker	48
9.7. Professionel	49

1. Forord

En arbejdsgruppe nedsat af DSOHH har i samarbejde med bestyrelsen udarbejdet en revideret målebeskrivelse for specialet.

De specialespecifikke kurser, forskertræningsmodulet og ophold i praksis er blevet justeret og et fokuseret ophold på onkologisk afdeling tilføjet.

Det er vort håb, at den nye målbeskrivelse fremover må blive vurderet og revideret løbende, idet den må betragtes som et arbejdsdokument, der bør være konstant opdateret. Nye kompetencer opstår, andre kan udgå, og den stadig skiftende struktur i sygehusvæsnet giver nye betingelser for læring.

1.1. Oversigt over anvendte begreber

Målbeskrivelse	Er en beskrivelse af alle de kompetencer, der indgår i introduktions- og hoveduddannelsen.
Uddannelsesprogram	Er den enkelte afdelings tilpasning af målbeskrivelse, lærings- og evalueringsstrategier til lokale forhold og arbejdstilrettelæggelse. Uddannelsesprogrammet skal udfærdiges, så det samlet set omfatter alle kompetencer i kompetencelisten.
Uddannelsesplan	Er den individuelle - løbende - tilpasning af uddannelsesprogrammet.
Portefølje	Er en mappe, elektronisk fil, ”kasse”, der samler alt, hvad den uddannelsessøgende skal bruge til at dokumentere sin uddannelse. Den indeholder såvel obligatoriske bestanddele (logbog, kursusbevis) som ikke-obligatoriske dele (cases, evalueringer, læringsplaner, operationslister osv.).
Logbog	Er en del af porteføljen. I logbogen dokumenteres, om de enkelte kompetencer i målbeskrivelsen er opfyldt.
Kittellommebog til optælling af gennemført aktivitet	I kittellommebogen optælles aktivitet af udvalgte procedurer. Danner baggrund for hvornår der i logbogen kan skrives, at en kompetence er opnået.
Mini-CEX	Hjælpeværktøj til kompetencevurdering. Detaljeret tjekliste til bedømmelse af færdigheder, der består af en række tydeligt adskilte delfærdigheder. Tjekliste til struktureret klinisk observation, indeholder mulighed for læring og feedback. Andre tilsvarende tjeklister kan anvendes.
Uddannelsesansvarlige overlæge	Den uddannelsesansvarlige overlæge har ansvaret for beskrivelse af og uddelegering af vejlederfunktioner.
Hovedvejleder	Ved ansættelse på afdelingen tildeles den uddannelsessøgende en hovedvejleder, som for læger i hoveduddannelse skal være en fastansat speciallæge. Hovedvejlederen koordinerer og gennemfører evalueringer.
Daglig klinisk vejleder	Erfarne læger vil ofte fungere som daglige kliniske vejledere og forestå oplæring i teori og praktiske færdigheder. Afhængig af situationen kan en daglig klinisk vejleder (kompetenceniveau E) kvittere for en opnået kompetence i logbogen.

Forskningsvejleder	Læge med dokumenteret erfaring i forskningsmetode, som kan vejlede i forskertræningsprojekt. Den uddannelsessøgende har selv ansvaret for at finde en forskningsvejleder.
360 graders feedback	En konstruktiv feedback til den uddannelsessøgende i forhold til kompetencer inden for områderne kommunikator, samarbejder, professionel og leder/administrator.
Fokuserede kliniske ophold	Er korterevarende ophold på afdelinger, klinikker mv., der dækker arbejdsfelter, som den uddannelsessøgende læge ellers ikke opnår erfaring med gennem ansættelse i introduktions- eller hoveduddannelse. Behovet for fokuserede kliniske ophold vil afhænge af den enkelte afdelings funktionsområde og den uddannelsessøgendes behov.

1.2. Supplerende oplysninger

DSOHH

<http://www.dsohh.dk>

Sundhedsstyrelsen:

<http://www.sst.dk>

Videreuddannelsessekretariatet, Region Nord:

<http://www.videreuddannelsen-nord.dk>

Videreuddannelsessekretariatet, Region Øst:

<http://www.laeguddannelsen.dk>

Videreuddannelsessekretariatet, Region Syd:

<http://www.regionsyddanmark.dk>

Yngre otologer:

<http://www.yngreotologer.dk/>

Vejledning om karrierevejledning:

<http://www.sundhedsstyrelsen.dk/Udgivelser/2008/Vejledning%20om%20karrierevejledning%20i%20den%20laegelige%20videreuddannelse.aspx>

Vejledning om kompetencevurdering i den lægelige videreuddannelse:

<http://www.sundhedsstyrelsen.dk/Udgivelser/2008/Vejledning%20om%20kompetencevurdering%20i%20den%20laegelige%20videreuddannelse.aspx>

2. Indledning

2.1. Beskrivelse af specialet

Oto-rhino-laryngologi omfatter forebyggelse, diagnostik, behandling, palliation og rehabilitering af patienter med sygdomme, medfødte sygdomme samt skader i områderne ører, næse, bihuler, mundhule, spytkirtler, svælg, strube, halsens bløddede inkl. glandula thyroidea, glandulae parathyroideae, mediastinum, bronkier, oesophagus samt ansigtsskelettet. Specialet varetager desuden forskning, udvikling og uddannelse inden for specialets områder. I oto-rhino-laryngologi er der følgende hovedopgaver:

- Audiologi og vestibulologi: Hørenedsættelse og balanceforstyrrelser
- Otokirurgi i ydre øre, øregang, trommehinde, mellemøre, indre øre og tindingeben
- Rhinologi (næse og bihuler)
- Laryngologi omfattende sygdomme i struben herunder stemmelidelser
- Hoved-halskirurgi

Opgaverne omfatter akut og elektiv diagnostik og behandling, som kan være både kirurgisk – herunder åben og/eller minimal invasiv som f.eks. endoskopi – og medicinsk.

Specialet har for øjeblikket tre fagområder, som er godkendt af Dansk Medicinsk Selskab:
Otokirurgi (<http://www.dadlnet.dk/master/kunder/dokument/m742/u723/Otokirurgi-nov2009.pdf>)
Laryngologi og foniatri
(<http://www.dadlnet.dk/master/kunder/dokument/m742/u723/laryngologi.pdf>)
Hoved- og halskirurgi
(<http://www.dadlnet.dk/master/kunder/dokument/m742/u723/hovedhalskirurgi.pdf>)
Aktuelt (januar 2011) arbejdes på etablering af flere fagområder.

2.2. Patientklientellet

Patientklientellet spænder over et aldersinterval fra nyfødte til gamle med sygdomsintensiteter fra beskedne problemer til alvorlig sygdom, herunder udredning og kirurgisk behandling af patienter med cancer i hoved og hals. Som en konsekvens heraf rummer specialet også palliation og terminal behandling. Endelig er en del af patienterne akut syge med behov for akut medicinsk og/eller kirurgisk intervention.

2.3. Praksisområdet

Der er ca. 150 fuldtidspraktiserende speciallæger i oto-rhino-laryngologi, og en stor del af patientklientellet diagnosticeres og behandles i dette regi. Mange speciallægepraksis har tilknyttet anæstesiologer, således at der kan udføres diagnostik og behandling i kortvarig generel anæstesi.

2.4. Sygehuse

Der er i øjeblikket 15 øre-, næse-, halskirurgiske afdelinger i Danmark (januar 2011).

2.4.1. Afdelinger med hovedfunktion

Der er afdelinger med hovedfunktion på en række større sygehuse. Deres væsentligste opgaver er behandling af benigne kirurgiske lidelser samt udredning for maligne sygdomme. Gennem de senere år er en del af den kirurgiske aktivitet omlagt fra stationær til ambulat kirurgi med faldende sengemasse til følge.

2.4.2. Højt specialiserede afdelinger og afdelinger med regional funktion

Der er højt specialiseret funktion på 4-5 afdelinger. Regionale og højt specialiserede funktioner varetages på afdelinger eller privathospitaler/privatklinikker i henhold til Sundhedsstyrelsens specialeplan. Alle afdelingerne har samtidig hovedfunktion i specialet for nærområdet.

2.4.3. Audiologi

Mange øre-, næse-, halskirurgiske afdelinger har en audiologisk funktion/afdeling tilknyttet, hvor hørehæmmede personer vederlagsfrit kan blive undersøgt og behandlet.

2.5. Specialeselskab

De fleste speciallæger og mange yngre læger under uddannelse til speciallæge i oto-rhino-laryngologi er medlem af Dansk Selskab for Otolaryngologi Hoved og Halskirurgi (DSOHH). Selskabet har ca. 600 medlemmer. DSOHH afholder videnskabelige møder, efteruddannelseskurser, organiserer speciallægeuddannelsen og varetager fagpolitiske spørgsmål. Endvidere findes følgende delsekskaber: Dansk Otokirurgisk Selskab, Dansk Rhinologisk Selskab, Dansk Hoved-Halskirurgisk Selskab, Dansk Laryngologisk Selskab og Dansk Medicinsk Audiologisk Selskab.

De praktiserende speciallæger er desuden tilknyttet Danske Øre-, Næse- og Halslægers Organisation. De uddannelsessøgende kan være organiserede i Foreningen af Yngre Otologer.

3. Uddannelsen

3.1. Beskrivelse af uddannelsesforløbet

Introduktionsstilling	1 år
Hoveduddannelse, samlet varighed	4 år

Hoveduddannelsens forskellige elementer:

- Tidlig hoveduddannelse 1-2 år
- Audiologi 5 mdr.
- Onkologi 1 md.
- Speciallægepraksisophold 6 mdr.
- Sen hoveduddannelse 1-2 år

Obligatoriske kurser:

- Regionale ikke-specialespecifikke generelle kurser.
- Landsdækkende specialespecifikke kurser.

Forskningstræningsmodul:

- Forskningstræningskursus
- Forskningsopgave

3.2. Uddannelsen generelt

Uddannelsen til speciallæge i oto-rhino-laryngologi ligger i umiddelbar forlængelse af basisuddannelsen og omfatter introduktionsuddannelse og hoveduddannelse. Antallet af uddannelsesforløb (24 forløb årligt i 2009) fastsættes af Sundhedsstyrelsen på basis af prognoser for udviklingen inden for specialet, men effektueres endeligt af regionerne. Landet er inddelt i 3 uddannelsesregioner: Nord-, Syd- og Øst-regionerne. Uddannelsesrådet i hver region fastlægger uddannelsesprogrammer på basis af nærværende målbeskrivelse for de uddannelsesforløb, der varetages af regionen. Inden for rammerne, fastsat i disse programmer, udarbejdes der på ansættelsesstedet individuelle skriftlige uddannelsesplaner for de læger, der ansættes i introduktions- og hoveduddannelsesforløb for de enkelte elementer i uddannelsen.

3.3. Introduktionsuddannelsen

Denne kan finde sted på en afdeling med hovedfunktion, regional funktion eller med højt specialiseret funktion. Ansættelsens varighed er 12 måneder. Ved indledningen af ansættelsen bør afdelingen sikre sig, at den uddannelsessøgende besidder tilstrækkelige basale kirurgiske færdigheder, (sårbehandling, suturteknik osv.), og såfremt dette ikke er tilfældet, da foranledige, at den uddannelsessøgende får lejlighed til at deltage i et kursus i disse færdigheder. Formålet med introduktionsstillingen er at sikre sig, at den uddannelsessøgende besidder basale praktiske færdigheder og teoretisk viden om faget samt at introducere den uddannelsessøgende til specialet, således at den uddannelsessøgende opnår et tilstrækkeligt fundament til at kunne vurdere, om vedkommende vil søge videre til hoveduddannelsen. Desuden har introduktionsuddannelsen til formål, at den uddannelsessøgendes egnethed til at fortsætte inden for specialet vurderes, og uddannelsesstedet har pligt til at foretage en karrierevejledning. Dette foretages løbende, men besluttet endeligt ved evalueringen af introduktionsuddannelsen. I løbet af de 12 måneder skal introduktionslægen mindst opnå de kompetencer, som fremgår af punkt 8.

3.4. Hoveduddannelsen

Efter godkendt introduktionsuddannelse kan den uddannelsessøgende læge ansøge om hoveduddannelsesforløb. Denne har en varighed af 48 måneder og består af 4 dele. Efter tidlig hoveduddannelse på en godkendt afdeling skal den uddannelsessøgende uddannes 5 måneder på en audiologisk afdeling efterfulgt af 6 måneders ansættelse i speciallægepraksis. Uddannelsen afsluttes med sen hoveduddannelse. Den tidsmæssige fordeling imellem de involverede afdelinger aftales inden for regionen.

I løbet af de 48 måneder skal den uddannelsessøgende mindst opnå de kompetencer, som fremgår af punkt 9, og tilegne sig viden, færdigheder og holdninger, der gør det muligt at varetage vagtarbejdet og under ledelse af en overlæge at varetage det daglige arbejde på en afdeling ud fra såvel faglige som etiske problemstillinger.

I uddannelsen inkluderes et fokuseret ophold på onkologisk afdeling af 1 måneds varighed, placeret enten sidst i tidlig hoveduddannelse eller først i den sene hoveduddannelse med henblik på at opnå kompetencer i udredning, diagnostik, kurativ og palliativ behandling af patienter med hovedhalskræft.

Lokale organisatoriske forhold kan betinge, at visse kompetencer kun kan erhverves gennem et kortere fokuseret ophold på anden specialafdeling. Et eksempel herpå er ansigtstraumatologi. Den uddannelsessøgende skal blive i stand til at varetage egen faglige udvikling og varetage undervisning og supervision.

Ligesom under introduktionsuddannelsen skal der derfor foregå en løbende evaluering, justering og karrierevejledning.

3.5. Audiologi

Medicinsk audiologi er et ekspertområde inden for oto-rhino-laryngologi og omfatter diagnostik, ikke-kirurgisk behandling og rehabilitering af børn og voksne med hørenedsættelse, tinnitus, og hyperakuse. Endvidere er fagområdet involveret i forebyggelse og tidlig opsporing af hørenedsættelse, herunder screening af nyfødte for hørenedsættelse. Medicinsk audiologi fungerer i et nært tværfagligt samarbejde med den pædagogiske og tekniske audiologi. Gennem teoretisk kursus og under funktionstid på den audiologiske afdeling skal den uddannelsessøgende udbygge forståelsen af hørelsens fysiologi og patologi og tilegne sig viden om audiologisk diagnostik og behandling, herunder høreapparatbehandling, af børn og voksne. Et vist kendskab til specielle audiologiske diagnostiske procedurer og behandling, som f.eks. elektrocochleografi og cochlear implant, må evt. opnås ved fokuseret ophold på anden audiologisk afdeling.

3.6. Onkologisk fokuseret ophold

Diagnosticering og behandling af maligne lidelser i næse, svælg, larynx og på halsen er et af de væsentlige arbejdsområder i specialet. Et fokuseret ophold af 1 måneds varighed på onkologisk afdeling, hvor den uddannelsessøgende tilknyttes den hoved-hals onkologiske søjle og er vagtfri, vil give kendskab til radioterapi med planlægning af dosis og felter, kemoterapi, palliative tiltag og opfølgingsforløb. Samtidig vil opholdet kunne synliggøre vigtigheden af det multidisciplinære samarbejde.

3.7. Speciallægepraksis

Formålet med ophold i speciallægepraksis er at præsentere den uddannelsessøgende for arbejdsformer og arbejdsvilkår i primærsektoren samt at give uddannelse inden for de patientkategorier, som sjældent ses i hospitalsregi. Ligesom tilfældet er ved hospitalsforløbene, skal

der i speciallægepraksis foreligge et uddannelsesprogram og en individuel uddannelsesplan, og der skal foretages løbende evaluering og justering.

Den uddannelsessøgende vil under praksisopholdet blive konfronteret med et bredt og uselekteret udsnit af patienter. Herigennem trænes den uddannelsessøgende i effektivt at håndtere, diagnosticere, behandle eller viderehenvise såvel børn som voksne med klager fra øre-næse-halsområdet. Dette foregår initialt under tæt supervision af speciallægen, siden med selvstændige forløb, hvor speciallægen evaluerer de etablerede udrednings- og behandlingsplaner. Ved deltagelse i de daglige gøremål og samarbejde med det øvrige personale opnås indsigt i selve praksisdriften. Gennem det store patientflow opnår den uddannelsessøgende at opbygge et erfaringsgrundlag til systematisering og automatisering af viden om udredning og behandling af bl.a.:

- Børn med akut otitis media (AOM), sekretorisk otitis media (SOM), adenoide vegetationer (AV), hørenedsættelse, akutte halsinfektioner, akut og kronisk adenitis og allergi.
- Voksne med hørenedsættelse, tinnitus, svimmelhed, ekstern otitis, akutte og kroniske mellemøreproblemer, herunder radikalkaviteter, rhinitis allergica og nasal polypose, akut og kronisk sinusit, søvnapnø, akutte og kroniske lidelser i pharynx og larynx, samt esophagusrelaterede lidelser.

Den uddannelsessøgende opnår ved opholdet en række specifikke kompetencer, som bedst kan tilegnes og trænes gennem arbejdet i speciallægepraksis (eks.: praktisk allergologi, tubulationer, adenotomi).

Den uddannelsessøgende lærer desuden at agere i samspil med de alment praktiserende læger, praktiserende speciallæger i bl.a. neurologi, pædiatri og dermatologi (allergologi) samt relevante specialafdelinger på hospitalerne. Samtidig opnår den uddannelsessøgende indsigt i hvilke patientforløb, der håndteres bedst i praksis, og hvilke der bør visiteres til hospitalet.

Fremhæves bør rådgiverfunktionen for alment praktiserende læger i generelle ØNH-spørgsmål, samarbejdet med neurologer om svimle patienter, samarbejdet med pædiatere om børn med SOM og AV problemer, men ikke mindst ØNH hospitalsafdelinger i forbindelse med det accelererede udredningsforløb ved cancer i hoved/hals regionen.

Endvidere vil kompetencer inden for kommunikation, samarbejde og sundhedsfremme blive udviklet ved de kontinuerlige patientforløb (eks. børnefamilier med SOM, rygere med kronisk laryngitis og søvnapnø patienter med livsstilsproblemer).

4. Obligatoriske kurser

De obligatoriske kurser omfatter generelle tværfaglige kurser, specialespecifikke kurser og et forskningstræningskursus. Disse involverer både teoretiske og praktiske aspekter.

Det helt centrale element gennem hele uddannelsesforløbet er *den uddannelsessøgendes ansvar for egen læring*. Forudsætningen for optimalt udbytte af de obligatoriske kurser er således selvstændig forberedelse i henhold til fremlagt litteraturliste m.v. samt aktiv deltagelse i undervisningen.

4.1 Tværfaglige kurser

De tværfaglige kurser sikrer minimumskompetencer inden for kommunikation, pædagogik, ledelse, administration og samarbejde (samlet varighed 4 uger).

De tværfaglige kurser afholdes inden for de enkelte regioner for flere specialer ad gangen og omfatter:

- Kursus i kommunikation (afholdes under basisuddannelsen).
- Kursus i pædagogik: placeret under basisuddannelsen/introduktionsuddannelsen.

- Kursus i sundhedsvæsenets organisation og ledelse (SOL). Inddelt i 3 moduler, hvor modul 1 er tidsmæssigt placeret i introduktionsuddannelsen, og modul 2 og 3 er placeret under hoveduddannelsen.
- Indledende, tværfagligt forskningstræningsmodul (3 dage), placeret inden for de første år efter hoveduddannelsens start.

Tilrettelæggelsen varetages af uddannelsesrådene i regionerne, via uddannelsessekretariaterne og for sidstnævnte kursus' vedkommende via universiteterne.

4.2 Specialespecifikke kurser

I løbet af hoveduddannelsen skal den uddannelsessøgende gennemføre i alt 8 specialespecifikke kurser inden for følgende emner:

- A. Paraklinik
- B. Indre øre (audiologi, vestibulologi og otoneurologi)
- C. Ydre- og mellemøre
- D. Skopier
- E. Næse-bihuler og ansigtstraumatologi
- F. Pharynx/larynx og hals
- G. Billeddiagnostik, ultralydsscanning
- H. Specialespecifikt forskningstræningsmodul

Formålet med de specialespecifikke kurser er at sikre, at den uddannelsessøgende får mulighed for at opnå de til speciallægeuddannelsen knyttede kompetencer, som defineret i målbeskrivelsen.

Den samlede varighed af kursus A - G er 22-23 dage (max. 210 timer). Disse kurser bør tilstræbes at være afviklet inden for de første 2 år af hoveduddannelsen. Kurserne afholdes årligt og organiseres af DSOHH's uddannelsesudvalg, som detailplanlægger undervisningen. Tilmelding til kurserne foregår på den uddannelsessøgendes initiativ, efter princippet om *ansvar for egen læring*. Oplysninger om tilmelding til de enkelte kurser samt tidspunkter, placering, detaljeret indhold, litteratur m.v. findes på DSOHH's hjemmeside: www.dssohh.dk.

Af hensyn til de enkelte afdelinger bør den enkelte kursist maksimalt deltage i to kurser halvårligt. Kurserne skal evalueres løbende af kursister, lærere og kursusleder. Herunder skal der ske en løbende evaluering af de enkelte undervisere og af den færdighedstræning, som er lagt ind i kurserne. I henhold til Sundhedsstyrelsens retningslinier kan kursusledelsen vælge at evaluere kursisternes grad af målopfyldelse.

Aktuelt er rammerne for de 8 kurser som følger:

4.2.1 A. Paraklinik

Formålet med kurset er, at den uddannelsessøgende skal opnå en opdateret viden inden for de parakliniske fagområder, med relevans for oto-rhino-laryngologien.

Der er tale om et rent teoretisk kursus, med hovedvægten lagt på mikrobiologi og allergologi. Kurset skal tilvejebringe fornøden teoretisk viden om relevant paraklinik samt kendskab til prøvetagning og undersøgelsesteknikker, således at kursisten opnår forudsætningerne for at sammensætte og prioritere et udrednings- og undersøgelsesprogram samt gennemføre evt. efterfølgende behandling.

4.2.2 B. Indre øre (audiologi, vestibulologi og oto-neurologi)

Formålet med kurset er dels, at kursisten opnår teoretisk viden om audiologiske, vestibulogiske og neurootologiske sygdomme, dels at kursisten lærer relevante undersøgelsesmetoder, så vidt muligt

ved praktiske øvelser. Kurset indeholder elementer om sygdomsforebyggelse, neonatal screening og høreforsorg.

Kurset er delt op i Del 1 (Audiologi) og Del 2 (Vestibulologi og Otoneurologi).

4.2.3 C. Ydre- og Mellemøre

Formålet med kurset er at formidle teoretisk kendskab til sygdomme i ydre- og mellemøre, indikationer for og komplikationer til ørekirurgi, samt praktisk kendskab til mellemøre-anatomi og – kirurgi ved superviserede tindingebensøvelser.

4.2.4 D. Skopier

Formålet med kurset er, at kursisten skal opnå opdateret viden om lidelser i trachea, bronkier, esophagus og mediastinum samt ved superviserede øvelser i færdighedslaboratorium trænes i skopier med anvendelse af såvel rigide som fleksible skoper.

4.2.5 E. Næse-bihuler og ansigts-traumatologi

Formålet med kurset er, at den uddannelsessøgende skal opnå opdateret teoretisk viden om næse- og bihulesygdomme og under supervision træne praktiske næse-bihulekirurgiske kadaverøvelser. Kurset indeholder desuden teoretisk og praktisk viden om diagnostik og behandling af ansigtsfrakturer.

4.2.6 F. Pharynx/larynx og hals

Formålet med kurset er, at kursisten skal opnå opdateret teoretisk viden om sygdomme lokaliseret til cavum oris, pharynx, larynx og collum, inklusive glandula thyroidea og glandulae parathyroideae samt foniatriske lidelser og disses diagnostik. Kursisten træner superviseret hoved-hals-kirurgi på kadavere, med bl.a. eksstirpation af glandula submandibularis, rømning af lymfeknuder, thyroidektomi og trakeotomi.

4.2.7 G. Billeddiagnostik, ultralydsscanning

Formålet med kurset er, at kursisten skal opnå opdateret viden om billeddiagnostiske modaliteter og deres relevans for sygdomme inden for alle dele af oto-rhino-laryngologien. Kurset indeholder praktiske øvelser med ultralydsscanning af hoved-hals-området.

4.2.8 H. Forskningstræningskursus (3 + 7 + 10 dage)

I løbet af hoveduddannelsen skal den uddannelsessøgende gennemgå et forskningstræningskursus med en samlet varighed af 20 dage. Kurset udbydes af de tre uddannelsesregioner i modsætning til de øvrige hoveduddannelseskurser, som udbydes af DSOHH. Ti dage er afsat til kursusvirksomhed og ti dage til selvstændigt arbejde med eget projekt (fri med løn fra aktuelle afdeling), under vejledning af forskningsvejlederen (se nedenfor). De ti selvstændige dage kan afvikles samlet eller spredt, tilpasset det individuelle projekt.

Af de ti kursusdage anvendes tre til det basale, tværfaglige forskningstræningsmodul, der via regionerne udbydes af universiteterne (se oven for under tværfaglige kurser). Dette modul bør afholdes hurtigst muligt efter ansættelse i blokstilling. De resterende syv dage anvendes til det efterfølgende, specialespecifikke forskningstræningsmodul, der udbydes af regionerne.

Forskningstræningen skal opbygge kompetencer til at opsøge, vurdere og udvikle ny viden samt til at overføre denne viden til praktisk klinisk brug. Dette skal danne basis for livslang læring. Desuden skal forskningstræningen sikre, at lægen arbejder evidensbaseret på grundlag af den til enhver tid eksisterende viden. Kurset skal bygge videre på en basal forskningstræning opnået under medicinstudiet.

Hovedvejleder bør så hurtigt som muligt opfordre den uddannelsessøgende til at finde en forskningsvejleder (se nedenfor) og formulere et projekt, idet det bør tilstræbes, at forskningsprojektet påbegyndes hurtigst muligt. Det anbefales, at det valgte projekt inden opstart konfereres med uddannelsesregionens universitetsafdeling med henblik på optimal strategi for gennemførelse. Hvis projektet har relation til audiologi eller til otologpraksis, kan det dog være hensigtsmæssigt at udskyde forskningstræningen, til disse ansættelser finder sted.

Når forskningstræningen er gennemført skal den uddannelsessøgende kunne:

- Formulere en problemstilling med udgangspunkt i en aktuel klinisk praksis inden for specialet og påvise tilstedeværende og manglende viden omkring problemstillingen
- Gennemføre en systematisk eftersporning i forskningslitteraturen til at belyse den valgte problemstilling
- Fortolke litteraturens resultater kritisk og anvende resultaterne til en kritisk vurdering af etableret praksis
- Vurdere eventuelle organisatoriske, økonomiske og etiske konsekvenser af at ændre praksis gennem udnyttelse af viden erhvervet ved litteraturgennemgangen
- Formidle resultatet af litteraturgennemgangen samt eventuelle øvrige overvejelser

Det selvstændige projekt indeholder følgende elementer:

- Formulering af problemstilling.
- Indsamling af viden og data samt analyse af disse, baseret på relevante forskningsmetoder.
- Kritisk analyse af resultaterne og en sammenfattende konklusion.
- Afrapportering, dels mundtlig, dels skriftlig. Skriftlig afrapportering af projektet finder som minimum sted ved en posterpræsentation, der tilmeldes og ophænges på førstkommande DSOHH årsmøde efter kursusafslutning.

Ved tidligere opnået ph.d. grad eller dr. med. grad bortfalder forskningstræningskurset. Andre tidligere udførte forskningsopgaver (guldmedaljeafhandling, forskningsår, gennemførte udenlandske forskningsopgaver) kan efter konkret vurdering medføre, at der kan dispenseres fra større eller mindre dele af forskningstræningsmodulet.

4.3 Færdighedstræning

Færdighedstræning indgår som en essentiel del af de fleste specialespecifikke kurser og bør endvidere etableres/udvikles lokalt på afdelingerne og i regionerne. Der bør være mulighed for supervision og evaluering. Mulighederne for lokal/regional færdighedstræning bør fremgå af de individuelle uddannelsesprogrammer, således at den uddannelsessøgende informeres herom. Det bør defineres, på hvilket tidspunkt i ansættelsen de enkelte elementer i færdighedstræningen bør udføres.

Målbeskrivelsen har tilknyttede hjælpeskemaer til registrering af færdigheder opnået såvel i klinikken som i færdighedslaboratoriet.

5. Kompetencekrav

Den uddannelsessøgende skal opnå et minimumsniveau for de 7 roller, der indgår i speciallægekompetencen. De 7 roller er:

- Medicinsk ekspert
- Kommunikator
- Samarbejder
- Leder/administrator

- Sundhedsfremmer
- Akademiker
- Professionel

For hver rolle er der defineret en række kompetencer. De enkelte kompetencer er formuleret som mål således, at en kompetencevurdering reelt kan foretages med henblik på, om den uddannelsessøgende læge rent faktisk behersker den pågældende kompetence ved afslutningen af uddannelsen (konkretisering af målene). Kompetencemålene er anført separat for introduktionsuddannelsen og hoveduddannelsen. For introduktionsuddannelsen dækker de opstillede mål nøglefunktioner i specialet, således at en evaluering af målene ved introduktionsopholdets afslutning kan danne baggrund for en vurdering af vedkommendes egnethed i specialet.

Målene er anført i målbeskrivelsens skema og danner grundlag for en kompetenceudvikling, hvor målene tilegnes i en løbende læreproces, og hvor de enkelte kompetencer bygges oven på hinanden, indtil den endelige speciallæge-kompetence opnås. Tidspunktet for erhvervelsen af visse kompetencer under uddannelsen vil være underordnet, men generelt anføres for hver kompetence, hvornår disse normalt skal være opnået. I det daglige anvendes en til målbeskrivelsen hørende portefølje, hvori daterede underskrifter for opnåelse af et givet mål anføres.

Nærmere beskrivelse af målene findes under punkt 7.

Da uddannelse inden for oto-rhino-laryngologi under medicinstudiet ikke er så omfattende, er der en del kognitive kompetencemål for at sikre, at den tilstrækkelige teoretiske viden er opnået hos den uddannelsessøgende.

6. Læring

Læring omhandler læringsstrategier og læringsrammer. Mens læringsstrategierne er anført i målbeskrivelsens skema ud for hvert kompetencemål, er læringsrammerne af mere overordnet karakter og kan som sådan variere mellem uddannelsesafdelingerne.

6.1. Læringsstrategier

Som oven for nævnt er der i målbeskrivelsens skema ud for hvert mål beskrevet en eller flere læringsstrategier, hvorigennem den pågældende kompetence kan læres. Beskrivelsen omfatter således en anvisning af de veje – forskellige strategier – der kan føre til erhvervelse af den ønskede kompetence. En nærmere gennemgang af de mulige læringsstrategier findes under punkt 7.

6.2. Læringsrammer

Læringsrammerne henviser til de rammer, der betinger uddannelsesmiljøet og læreprocesserne. Det kan eksempelvis være rammer, som skabes af arbejdskultur, menneskelige ressourcer, uddannelseskultur, arbejdstider, organisatoriske forhold etc. Læringsrammerne udgør derfor baggrunden for valg af læringsstrategier, men er ikke angivet i målbeskrivelsens skema. Dog indebærer speciallægeuddannelsen et relativt veldefineret hierarki af læringsrammer.

I målbeskrivelsen er der tilføjet en række skemaer til anvendelse i evalueringen.

Sammen med den uddannelsesansvarlige overlæge skal hovedvejlederen gennemføre en 360 graders evaluering. Der evalueres en gang ca. 6 måneder inde i introduktionsuddannelsen og igen 2-3 år inde i hoveduddannelsen.

6.2.1. Uddannelsesansvarlig overlæge og hovedvejleder

Funktionsområder	Uddannelsesansvarlig overlæge	Hovedvejleder
Uddannelsesprogram	- Sikrer, at der forefindes uddannelsesprogrammer for afdelingens typer af uddannelsesstillinger	- Sætter sig grundigt ind i uddannelsesprogrammet for det gældende uddannelsesforløb
Uddannelsesplan	- Sikrer, at der bliver udarbejdet en uddannelsesplan til den uddannelsessøgende - Planlægger fokuserede ophold og sikrer gennemførelsen af dem - Sikrer videreførelse af den uddannelsesmæssige status ved skift af hovedvejledere i uddannelsesforløbet	- Udarbejder sammen med den uddannelsessøgende en uddannelsesplan for forløbet i afdelingen - Sikrer, at uddannelsesplanen bliver gennemført - Sikrer løbende justering af uddannelsesplanen - Informerer daglige kliniske vejledere om uddannelsesplanen
Introduktionsprogram	- Sikrer program for introduktion i afdelingen	- Er ansvarlig for at programmet for introduktion i afdelingen bliver gennemført
Klinisk vejledning	- Sikrer, at enhver uddannelsessøgende tildeles en hovedvejleder - Engagerer og instruerer daglige kliniske vejledere - Sikrer hovedvejleders og daglige kliniske vejleders arbejdsopgaver ved den ledende overlæge - Deltager i håndteringen af uhensigtsmæssige uddannelsesforløb, om nødvendigt ved henvendelse til regionens PKL	- Anvender sammen med den uddannelsessøgende i fornødent omfang pædagogiske redskaber, fx ugentlige-/månedlige læringskontrakter. - Evt. uddelegeres opgaven. - Yder daglig klinisk vejledning og giver feedback - Gennemfører fortløbende vejledersamtaler - Inddrager den uddannelsesansvarlige overlæge i uhensigtsmæssige uddannelsesforløb
Evaluerer af den uddannelsessøgende	- Sikrer, at opnåede kompetencer bliver attesteret - Deltager i 360 graders evaluering	- Evaluerer enkelte kompetencer samt audit og case-evaluering - Attesterer, at de til uddannelsesforløbet svarende kompetencer er opnået - Foretager 360 graders evaluering
Evaluerer af uddannelsen	- Sikrer, at evaluering af uddannelsen udføres - Giver afdelingen feedback, iværksætter og gennemfører kvalitetsudviklingsarbejde	

6.2.2. Forskningsvejleder

Vejledere for forskningstræningsmodulet skal være læger med dokumenteret erfaring med forskningsmetode. Forskningsvejlederen bør i videst mulig udstrækning komme fra den afdeling, speciallægepraksis eller institution, hvor projektet er forankret. Vejleder kan være samme person som hovedvejleder eller praksistutor, eller der kan udpeges en anden vejleder, hvor det er relevant.

Vejledning kan foregå individuelt eller i grupper, men der skal altid være mulighed for individuel vejledning under forløbet. Det er vigtigt, at vejledning gives løbende og procesorienteret.

Vejleder er ansvarlig for at støtte den uddannelsessøgende under hele forløbet, herunder

- Godkende forslag til projekt
- Være opmærksom på, at projektet er realistisk inden for den overordnede tidsramme
- Støtte den uddannelsessøgende i at planlægge forløbet
- Være ansvarlig for endelig godkendelse af det færdige projekt

Den uddannelsessøgende er ansvarlig for rekruttering af egen forskningsvejleder.

6.2.3. Afdelingens forpligtelser

For at sikre gennemførelsen af samtalerne mellem hovedvejleder og de uddannelsessøgende bør der i afdelingens daglige arbejdsprogram fastsættes tid til disse. Det kan f.eks. ske ved, at samtalen bookes ca. 1 måned før, den skal finde sted. Desuden bør der foreligge en plan for samtalerne. Indeholder denne en case/audit, skal dette være defineret og afgrænset for den uddannelsessøgende i overensstemmelse med målbeskrivelsen. Afhængig af behovet kan den uddannelsesansvarlige overlæge deltage i de løbende samtaler.

Udover at integrere justerings- og evalueringssamtalerne i arbejdsplanlægningen, vil en uddannelseskultur bygge på, at alle har ansvar for læring. Det vil derigennem være et naturligt element i det daglige arbejde at uddanne og undervise en mindre erfaren uddannelsessøgende læge. Sidstnævnte vil selv adaptere denne adfærd og siden hen påtage sig uddannelsesfunktion.

Afdelingerne skal endvidere kunne forestå regelmæssig teoretisk undervisning samt formaliseret undervisning i praktiske færdigheder, jvf. målbeskrivelsen. Der skal anvises relevant litteratur samt opdaterede procedurebøger. Den uddannelsessøgende skal tilskyndes til deltagelse i afdelingens konferencer, inkl. tværfaglige konferencer. Herigennem sker en væsentlig optræning i beslutningsprocesser. Endelig bør holdningen til specialet og etisk forståelse synliggøres for og drøftes med den uddannelsessøgende.

7. Evaluering

En essentiel del af speciallægeuddannelsen er evalueringen. Hele opbygningen af målbeskrivelsen er funderet på princippet, at tilegnede færdigheder skal kunne vurderes. Konsekvensen er, at der for hvert mål er opstillet en eller flere mulige metoder (evalueringsstrategier), hvorved denne vurdering kan finde sted, ligesom der også er opstillet en eller flere læringsstrategier for hver kompetence. Et vigtigt redskab i denne evaluering er den uddannelsessøgendes egne optegnelser i porteføljen i det omfang, denne ønsker disse medinddraget i samtalen med vejleder. Endelig er evalueringen betinget af en række rammer (evalueringsrammer). Hovedvejlederen har sammen med den uddannelsessøgende læge ansvar for, at samtalsystemet bestående af introduktionssamtale, flere justerings-samtaler samt slutevalueringssamtale bliver gennemført. Resultaterne af samtalen formuleres skriftligt og underskrives af både hovedvejleder og uddannelsessøgende på en formular med kopi til den uddannelsesansvarlige overlæge.

Det forventes, at der i evalueringen indgår såvel audit som cases.

Journalaudit foretages ved, at hovedvejlederen vælger tilfældige journaler udfærdiget af den uddannelsessøgende inden for det aktuelle emne og indleder en diskussion og vurdering på basis heraf. Kriterier for vurdering er anamnesens grundighed, den objektive undersøgelses fuldstændighed, kvaliteten af diagnostiske overvejelser, hvilke undersøgelser, der blev ordineret. Vurderes efter en skala:

Godkendt – ikke godkendt – ikke udført

Cases er journaler valgt af den uddannelsessøgende, som på tilsvarende måde indgår som udgangspunkt for en lærings- og evalueringssamtale.

7.1. Portefølje

Porteføljen er en mappe indeholdende alle uddannelsesrelevante papirer, der viser, at læring har fundet sted, f.eks. målbeskrivelse, tjeklister for kirurgiske indgreb, logbog, 360 graders evaluering, udvalgte patient-cases, artikler m.v..

Udover at fungere som samlende enhed for uddannelsesdokumentationen er porteføljens væsentligste formål at danne udgangspunkt for vejledersamtaler og -evalueringer og dermed for en løbende, individuel justering af uddannelsesindsatsen.

Porteføljen indeholder både kvantitative og kvalitative data, og er derfor et godt udgangspunkt for monitorering af den kontinuerlige læringsproces, da materiale tilføjes løbende under hele uddannelsesperioden. Porteføljen giver således mulighed for at skabe et samlet og nuanceret billede af kompetenceudvikling.

En portefølje er dog oprindeligt udviklet i pædagogisk øjemed med henblik på refleksion og evaluering af egen indsats. Til en portefølje hører således en selvkritisk vurdering af materialet og den associerede indlæring - *ansvar for egen læring*. En potentiel ulempe ved porteføljen er nemlig, at den ved ukritisk brug bliver en simpel ophobning af materiale.

7.1.1. Porteføljens indhold (vejledende)

Arbejdet med portefølje vil give en samling af materialer, hvoraf noget vil kunne, og andet skal inddrages i vejledersamtale. En del vil endvidere skulle benyttes ved ansøgning om speciallægeautorisation.

Porteføljen bør/kan indeholde:

- Målbeskrivelsen
- Operationslister og kompetencelister
- Registrerede og gennemarbejdede ”critical incidences”, valgt af den uddannelsessøgende selv (operative komplikationer, utilsigtede hændelser mv.)
- Samling af cases (som journalmateriale el. resumé indeholdende relevante oplysninger)
- Billed- og video-dokumentation af operationer, UL, patientkontakter mv.
- Dokumentation for deltagelse i kurser
- Læringsplaner / kontrakter
- Fortegnelse over arbejde: vagter, ambulatoriefunktioner mv. (f.eks. for at vurdere, om den uddannelsessøgende har været i ambulatorium med bestemte patientkategorier)
- Administrative funktioner (f.eks. vagtskemaplanlægning, arrangere audit mv.)
- Uddannelsesfunktioner: organisering af uddannelse, uddannelse af andre
- Mundtlige præsentationer med oplæg på lægemøder, konferencer mv.
- Oversigt over læste artikler
- Litteratursøgninger
- Udarbejdelse af kliniske vejledninger
- Dokumenter relateret til forskningstræning
- 360 graders evaluering
- Andre evalueringsskemaer
- UEMS-logbog
- Diverse

7.2. Evalueringsstrategi

Evaluering af kompetencer foretages løbende i uddannelsesforløbet mhp. dokumentation, godkendelse af målopfyldelse og evt. justering af uddannelsen undervejs. Det er væsentligt, at de kompetencer, der evalueres, nøje afspejler det, den uddannelsessøgende skal kunne. Evalueringen

foretages af speciallæger, ikke nødvendigvis den uddannelsesansvarlige overlæge, men sidstnævnte er som anført ansvarlig for, at en eventuel evaluering er foretaget af en kompetent speciallæge. Desuden varetager vejlederen den mere teoretiske evaluering.

Den anvendte metode (strategi) til kompetencevurdering skal kunne afgøre, hvorvidt den uddannelsessøgende har eller ikke har erhvervet den pågældende kompetence. Målene er derfor formuleret på en sådan måde, at det med den/de anviste evalueringsstrategier kan afgøres, om den uddannelsessøgende har erhvervet den pågældende kompetence eller ej. De mulige strategier er nærmere beskrevet under punkt 7.

En aktiv vurdering af de af lægens 7 roller, som har en mere blød karakter, forventes vurderet ved 360 graders evaluering gennemført efter ensartede retningslinjer på alle afdelinger (7.5.2.1). Der evalueres en gang ca. 6 måneder inde i introduktionsuddannelsen og igen 2-3 år inde i hoveduddannelsen.

Til struktureret klinisk observation kan med fordel anvendes Mini-Clinical Evaluation Exercise (Mini-CEX, 7.5.2.2).

7.3. Evalueringsrammer

Evaluering af en praktisk-klinisk-kirurgisk færdighed opnås ofte gennem det almindelige daglige arbejde, hvor den uddannelsessøgende superviseres af en mere erfaren kollega. Sidstnævnte vurderer, om den uddannelsessøgende har erhvervet den/de pågældende kompetencer, f.eks. i forbindelse med et operativt indgreb eller ambulatoriearbejde.

Mere komplekse mål opnås derimod gennem konferencer eller lignende, hvor flere speciallæger kan indgå i evalueringen af den uddannelsessøgende. Endelig forefindes kompetencemål af ren teoretisk karakter. Undervisning og evaluering heraf foretages på de specialespecifikke kurser, og de teoretiske kompetencer kan vurderes ved observation i klinikken.

Som anført bør denne evaluering være skemalagt og fast integreret i organiseringen af arbejdet på den pågældende afdeling. Endelig bør evalueringsrammerne rumme den uddannelsessøgendes evaluering af afdelingens læringsrammer, herunder især vejledningen/supervisionen.

7.4. Karriererådgivning

Karriererådgivning indgår som en gentagen, integreret del af samtalerne mellem uddannelsessøgende og hovedvejlederen gennem ethvert uddannelsesforløb. I samtalerne indgår en række andre parametre end de faglige kompetencer (ambitioner, familiære forhold, trivsel osv.).

7.5. Definitioner og evaluering

I det følgende (afsnit 8 og 9) forefindes målbeskrivelsens kerne; listen over kompetencer og de tilhørende konkretiseringer af mål, læringsstrategier og evalueringsstrategier. Disse er listede separat for introduktionsuddannelsen og hoveduddannelsen. Det skal her gentages, at der er tale om minimumskrav med hensyn til de beskrevne kompetencer. Mange uddannelsessøgende vil kunne opnå højere kompetenceniveauer inden for særlige interesseområder, som afdelingen og/eller den uddannelsessøgende har. Mål er den egentlige kompetence, der skal vurderes. Konkretisering af mål præciserer, hvad der forstås med det enkelte mål.

Indledningsvis følger en liste over definitioner og ordforklaringer, som er nødvendige for forståelsen af skemaerne.

7.5.1. Definitioner

7.5.1.1. Mål:

"Anvende", "udføre", "diagnosticere", "varetagelse"

Handlinger, som den uddannelsessøgende kan udføre selvstændigt og gøre rede for.

"Drage konsekvens af"

Den uddannelsessøgende skal selvstændigt vurdere et givet fund eller en anamnestisk oplysning med hensyn til hvilke handlinger dette vil udløse: f.eks. behandling, henvisning til behandling, videre udredning, kontrol eller afslutning.

"Udrede"

Den uddannelsessøgende skal på basis af teoretisk viden omkring et emne kunne vurdere, hvilke handlinger der er forbundet til eller udløses af dette. Det kan eksempelvis dreje sig om en meget sjælden tilstand, som den uddannelsessøgende formentlig ikke præsenteres for under uddannelsen, men bør kunne genkende samt agere overfor pga. tilstandens alvorlighed.

"Redegøre for"

Den uddannelsessøgende skal mundtligt eller skriftligt kunne demonstrere en teoretisk viden om et givet emne.

7.5.1.2. Læringsstrategier:

"Mesterlære"

Baseres på, at mere erfarne kolleger instruerer, vejleder, superviserer og rådgiver i en løbende proces med etapevis overdragelse af ansvaret for en given aktivitet til den uddannelsessøgende.

"Selvstudium"

Læringsform, hvor den uddannelsessøgende tilegner sig teoretisk viden ved studier i udvalgte eller selvvalgte kilder, som f.eks. fagskriftsartikler, lærebøger, Internet m.m.

"Feedback"

Læring baseret på feedback på udførte handlinger fra patienter, kolleger, vejleder m.m., evt. inkluderende video/audiofeedback.

"Varetagelse af praktisk arbejde"

Læringsform, hvor den uddannelsessøgende selvstændigt varetager praktisk klinisk arbejde/bløde kompetenceområder med intermitterende debriefing og refleksion.

7.5.1.3. Evalueringsstrategier:

"Journalaudit"

En evaluering af den uddannelsessøgendes arbejdspraksis – i form af en superviseret og struktureret gennemgang af egne journaler, patientforløb, arbejdsprocedurer og lignende.

"Cases"

Er journaler valgt af den uddannelsessøgende, som kan danne basis for en lærings- og evalueringssamtale indenfor det pågældende aktuelle emne.

”Porteføljeoptegnelser”

Vurdering af porteføljeoptegnelser baseret på en samtale mellem den uddannelsessøgende og en bedømmer med udgangspunkt i den uddannelsessøgendes egne porteføljeoptegnelser.

”Bedside”

En vurdering baseret på observation af den uddannelsessøgendes praksis i en klinisk situation under samtidig eller direkte efterfølgende samtale med redegørelse for den uddannelsessøgendes overvejelser i forbindelse med vedkommendes handlinger og deres teoretiske baggrund.

”360 graders evaluering”

En struktureret og konstruktiv evaluering med feedback til den uddannelsessøgende i forhold til kompetencer inden for områderne kommunikator, samarbejder, professionel og leder/administrator (7.5.2.1.).

”Struktureret kollegial bedømmelse” (Mini-CEX)

En evaluering af den uddannelsessøgende, baseret på observation af denne i den daglige kliniske praksis, suppleret med den uddannelsessøgendes redegørelse for de teoretiske baggrunde for dennes handlinger (7.5.2.2.).

”Struktureret vejledersamtale”

En samtale mellem den uddannelsessøgende og vejlederen, der afhandler i forvejen definerede områder, men som ikke har præg af overhøring.

”Godkendt kursus”

En skriftlig udtalelse fra kursusleder, at kursisten har opfyldt kursets mål.

”Bedømmelse af opgave”

En skriftlig udtalelse fra vejleder eller anden kompetent person om kvaliteten af en udført opgave.

7.5.1.4. Kompetenceniveauer.

I evalueringen af den uddannelsessøgendes færdigheder kan indgå følgende vurderingsskala:

- **Kompetenceniveau A.** Har set, hørt eller læst om: Normalt vil det indebære, at man har overværet proceduren.
- **Kompetenceniveau B.** Kan udføre proceduren under **nøje supervision** (ved operative indgreb vil vejleder typisk være på stuen, evt. i vask).
- **Kompetenceniveau C.** Kan udføre proceduren under **nogen supervision**. (Ved operative indgreb vil vejleder typisk være orienteret med henblik på evt. assistance).
- **Kompetenceniveau D.** Kan udføre proceduren **uden supervision**. Operative procedurer kan typisk udføres i vagten med vejleder på tilkald fra hjemmet.
- **Kompetenceniveau E.** Kan supervisere og **undervise i proceduren**, (typisk skal kursisten have superviseret yngre kolleger 5 eller flere gange i proceduren).

7.5.2 Evalueringsmåder

Til evaluering skal anvendes følgende to evalueringsmåder. Resultaterne af evalueringer kan eventuelt vedlægges fremtidige ansøgninger.

7.5.2.1 360 graders evaluering

Formålet med 360 graders feedback er at give en konstruktiv feedback til den uddannelsessøgende i forhold til kompetencer inden for områderne kommunikator, samarbejder, professionel og leder/administrator. Der evalueres en gang ca. 6 måneder inde i introduktionsuddannelsen og igen 2-3 år inde i hoveduddannelsen.

Vedrørende den praktiske udførelse af 360 graders evaluering og de tilhørende skemaer se bilag 1.

7.5.2.2. Mini-CEX

Mini-CEX kan bruges til at evaluere alle situationer, hvor den uddannelsessøgende interagerer med patienter eller andre personalegrupper. Der anvendes et struktureret observationsskema, hvor de forskellige elementer i den aktivitet, der bedømmes, kan splittes op og synliggøres. Vedrørende praktisk udførelse af Mini-CEX og de tilhørende skemaer se bilag 2.

7.5.2.3. Oversigt over indsamling af antal cases, journaler til audit og cases

	Introduktionsstilling		Hoveduddannelse	
	Audit	Cases	Audit	Cases
Akutte patienter med truede luftveje		1		
Akutte og kroniske infektioner		1		
Specialespecifik anamnese og undersøgelse af øre-næse-halspatienter	2			
Diagnosticere ansigts- og basis cranii frakturer				1
Bløddelinfektion og sår				1
Mistanke om hoved-halskræft			2	
Den alvorlige samtale				1
Audit henvisning, epikrise, diagnoseregistrering			1	
Glandula thyroidea				1
Sialolithiasis, sialoadenitis og sialose				1
Neurologiske udfald eller smerter i ansigt og hals				1
Rhinosinuitis (EPOS* 2007)			2	
Snorken og søvnapnø				1
Stemmelidelser				1
Traumatiske trommehinde- og mellemøretilstande				1
Akutte inflammatoriske lidelser og infektiøse tilstande i trommehinde og mellemøre			1	
Kolesteatomsygdom				1
Vestibulært udløst svimmelhed				1
Audiologisk undersøgelsesprogram			1	
Vestibularis schwannom eller anden CPA tumor				1
Audiologiske undersøgelsesresultater				1
Hørerehabilitering og apparattyper				1
Tinnitus og hyperakuse				1
I alt:	2	2	7	15

*EPOS = European Position Paper on Rhinosinuitis and Nasal Polyps

8. Målbeskrivelsens liste over kompetencer til introduktionsuddannelsen

8.1. Medicinsk ekspert

Efter afsluttet uddannelse skal introduktionslægen kunne:

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
<p>I1. Modtage, vurdere og opstarte behandling af akutte patienter med truede luftveje herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Have kendskab til nødtrakeotomi • Kunne foretage trakeotomi under supervision (kompetenceniveau C) • Relevant ordination af medicin ved infektion og ødem 	<ul style="list-style-type: none"> • Fremmedlegemer og ætsning i luftveje, oesophagus • Ansigts- og halstraumer • Tumor i luftveje • Akut epiglottitis • Parapharyngeal absces • Blødning efter tonsillektomi • Angioneurotisk ødem i mundhule, svælg og strube • Bilateral recurrensparese 	<p>Mesterlære</p> <p>Øvelse i færdighedslaboratorium</p>	<p>Bedside</p> <p>Portefølgeoptegnelser med diskussion af 1 case</p> <p>Struktureret observation på fantom med tjekliste</p>
<p>I2. Optage anamnese, undersøge og behandle epistaxis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ætse og elkoagulere • Anlægge forreste tamponade • Anlægge bagre ballontamponade 	<ul style="list-style-type: none"> • Epistaxis patienter • Epistaxis patienter med koagulationsforstyrrelser 	<p>Mesterlære</p>	<p>Bedside</p>
<p>I3. Optage anamnese, undersøge og behandle fremmedlegemer herunder anvende</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cerumenslynge • Øreskylning • Zaufals hage 	<ul style="list-style-type: none"> • Fremmedlegemer i cavum nasi og øregang • Obturerende cerumen 	<p>Mesterlære</p>	<p>Bedside</p>
<p>I4. Optage anamnese, undersøge og assistere til behandling af fremmedlegemer herunder</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fleksibel bronkoskopi • Fleksibel øsofagoskopi 	<ul style="list-style-type: none"> • Fremmedlegeme i bronkier og oesophagus 		

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringstrategi
<p>I5. Optage anamnese, undersøge og behandle ukomplicerede infektiøse tilstande, inflammatoriske og traumatiske lidelser i øregang, trommehinde og mellemøre:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anvende stemmegaffel og tolke Rinne og Weber Rubricere hørenedsættelse som konduktiv, perceptiv eller en blanding Foretage paracentese Foretage tubulation Anvende relevant topisk og systemisk antibiotika 	<ul style="list-style-type: none"> AOM/SOM Ekstern otit Perforatio membrana tympani 	Mesterlære	<p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case</p>
<p>I6. Optage anamnese, undersøge og behandle akutte og kroniske infektioner i pharynx herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tonsillektomi Udtømning af peritonsillær absces Adenotomi 	<ul style="list-style-type: none"> Peritonsillær absces Hypertrophia tonsillarum Vegetationes adenoides 	Mesterlære	<p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>
<p>I7. I samarbejde med seniorlæge udrede, informere og undersøge patienter med mistanke om hoved-hals cancer herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> Foretage finnålsaspirat fra lymfeknude på hals herunder UL- vejledt FNA Tolke evt. CT, MR og PET scanningsbilleder 	<ul style="list-style-type: none"> Larynxcancer Pharynxcancer Cavum oris cancer 	Mesterlære	<p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>
<p>I8. Betjene ultralydsscanner og identificere:</p> <ul style="list-style-type: none"> Normal anatomi Cystisk proces Absceskavititet Lymfeknudekonglomerat 	<p>UL skanning af patient med knude på halsen.</p> <p>Kun skanninger superviseret af erfaren kollega bør tillægges diagnostisk betydning.</p>	<p>Mesterlære</p> <p>I portefølje samle billedokumentation for 5 UL</p>	<p>Bedside</p> <p>Porteføljevurdering af billedokumentation for 5 UL</p>

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringstrategi
<p>I9. Optage specialespecifik anamnese og undersøgelse af øre-næse-halspatienter herunder anvende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Otomikroskopi • Fiberlaryngoskopi • Rhinoskopi • Videolaryngoskopi • Indirekte laryngoskopi • UL-scanning • Ordinere relevante parakliniske undersøgelser 	<ul style="list-style-type: none"> • Facialisparsese • Spytkirtelpatologi • Høshed • Benigne tumorer på hals • Allergisk og non-allergisk rhinitis • Sinuitis/nasalpolypose • Struma • Globulus 	Mesterlære	<p>Observation af klinisk arbejde</p> <p>Porteføljeoptegnelse</p> <p>Audit af 2 journaler</p>
<p>I10. Optage anamnese og undersøge patienter med traumer i øre-næse-halsområdet herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foretage relevant palpation af ansigtsskelet • Beskrive deformitet af ydre næse og septum • Reponere simple næsefrakturer • Diagnosticere frakturer på røntgen og CT-scanninger • Foretage suturering af simple traumatiske sår 	<ul style="list-style-type: none"> • Næsefraktur • Zygoma- el maxilfraktur 	Mesterlære	<p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>
<p>I11. Beherske basale kirurgiske teknikker Herunder</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foretage incision og suturering i hoved/hals området • Foretage hæmostase • Hensigtsmæssigt vælge ligatur-, sutur- og materiale ved operationer • Kendskab til valg af mono- og bipolar elkoagulation og kontraindikationer til disse. 		<p>Mesterlære</p> <p>Færdighedslaboratorium</p>	<p>Bedside</p> <p>Struktureret observation</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringstrategi
I12. Optage anamnese og undersøge patienter med svimmelhed og/el. facialis parese, herunder <ul style="list-style-type: none"> Otoneurologisk us Anvende Bartels brille Undersøge topisk lokalisation af facialis parese Dix-Hallpike/Epley 	<ul style="list-style-type: none"> Neuritis vestibularis BPPV 	Mesterlære Selvstudie	Bedside Porteføljeoptegnelser
I13. Kunne varetage stuegang og ambulant kontrol og behandling af specialets kronisk syge patienter med særlige behov. Herunder kunne: <ul style="list-style-type: none"> Skifte trakealkanyle Anlægge nasogastrisk sonde Opstarte og regulere smerte- og antiemetisk behandling 	<ul style="list-style-type: none"> Cancerpatienter med sequelae efter strålebehandling Kroniske kanylepatienter Terminale patienter 	Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
I14. Redegøre for diagnose og behandling af de mest almindelige funktionelle og organiske stemmelidelser	<ul style="list-style-type: none"> Dysfoni 	Mesterlære Talekonference	Bedside Porteføljeoptegnelser

8.2. Sundhedsfremmer

Efter afsluttet uddannelse skal introduktionslægen kunne:

Kompetence	Eksempel	Læringsstrategi	Evalueringstrategi
Inddrage forebyggelse i patientkontakten når dette skønnes relevant.	<ul style="list-style-type: none"> Tobaks- og alkoholmisbrug Adipositas 	Mesterlære	Observation af klinisk arbejde Porteføljeoptegnelser

8.3. Leder /administrator

Efter afsluttet uddannelse skal introduktionslægen kunne:

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringstrategi

<p>Inddrage ledelse i den daglige kliniske virksomhed</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lede en operation • Lede en stuegang • Lede en ambulatoriestue 	<p>Mesterlære</p>	<p>Observation af klinisk arbejde</p> <p>Portefølgeoptegnelser</p>
---	--	-------------------	--

8.4. Kommunikator

Efter afsluttet uddannelse skal introduktionslægen kunne:

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Etablere god læge-patient kontakt inden for rammerne af specialet		Mesterlære klinisk arbejde	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale 360-graders evaluering
Udvide forståelse, tillid, respekt, fortrolighed og handle empatisk over for patienten samtidig med at den professionelle relation opretholdes		Mesterlære i klinisk arbejde	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale 360-graders evaluering
Informere patient og pårørende og sikre forståelse på en menneskelig måde og inddrage dem i beslutningen om valg af behandling		Mesterlære i klinisk arbejde	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale 360-graders evaluering

8.5. Samarbejder

Efter afsluttet uddannelse skal introduktionslægen kunne:

Kompetence	Eksempler	Læringsstrategi	Evaluering
Samarbejde i den kliniske situation ved planlagte aktiviteter (stuegang, ambulatoriefunktion, elektive operationer etc.) og akutte situationer (akutte situationer i skadestue, sikre det akutte tilsyn)		Mesterlære i klinisk arbejde	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale 360-graders evaluering

8.6. Akademiker

Efter afsluttet uddannelse skal introduktionslægen kunne:

Kompetence	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Foretage litteratursøgning		Selvstudium I portefølje samle dokumentation for fremlæggelse ved afdelingsundervisning og konferencer	Porteføljevurdering af fremlæggelser og undervisning Vejledersamtale
Formidle et videnskabeligt budskab til kolleger og andet personale		I portefølje samle dokumentation for fremlæggelse ved afdelingsundervisning og konferencer	Porteføljevurdering af fremlæggelser og undervisning Vejledersamtale

8.7. Professionel

Efter afsluttet uddannelse skal introduktionslægen kunne:

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Etablere, fastholde og afslutte en lægefaglig relation til patienter og pårørende		Mesterlære i klinisk arbejde	Vejledersamtale 360-graders evaluering
Udvide lægefaglig personlig og interpersonel adfærd		Mesterlære i klinisk arbejde	Vejledersamtale
Foretage en etisk analyse og handle på vurderingen.		Mesterlære i klinisk arbejde	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale

9. Målbeskrivelsens liste over kompetencer til hoveduddannelsen

9.1. Medicinsk ekspert

Efter afsluttet hoveduddannelse kunne:

OTOLOGI OG OTONEUROLOGI (HO)

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
HO1. Diagnosticere og behandle kroniske/komplicerede infektiøse/inflammatoriske tilstande i ydre øre og øregang	<ul style="list-style-type: none"> • Kronisk/eksematøs ekstern otitis 	Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
HO2. Diagnosticere og redegøre for behandlingen af <ul style="list-style-type: none"> • Kongenitte deformiteter i ydre øre og øregang • Akvisitte deformiteter i ydre øre og øregang 	<ul style="list-style-type: none"> • Microti • Anoti 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HO3. Behandle aures alatae og præaurikulære fistler	<ul style="list-style-type: none"> • Plastik af ydre øre 	Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
HO4. Diagnosticere tumorer i og omkring ydre øre og i øregang	<ul style="list-style-type: none"> • Kutane neoplasier 	Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
HO5. Fjerne mindre, velafgrænsede tumorer i og omkring ydre øre	<ul style="list-style-type: none"> • Præaurikulære vedhæng 	Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
HO6. Behandle traumatiske affektioner af ydre øre og øregang	<ul style="list-style-type: none"> • Suturere større skader på ydre øre • Behandle othæmatom 	Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
HO7. Diagnosticere, samt behandle eller visitere traumatiske trommehinde- og mellemøretilstande	<ul style="list-style-type: none"> • Barotraume • Hæmatotympanum • Otoliquorrhoe 	Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HO8. Diagnosticere og kende behandling af komplikationer til akut mellemøreinfektion	<ul style="list-style-type: none"> • Mastoiditis • Meningitis 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
HO9. Diagnosticere og konservativt behandle kroniske mellemøreinfektioner og – inflammationer.	<ul style="list-style-type: none"> • Oprense operationskaviteter 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HO10. Diagnosticere og kende behandlingen af kolesteatomsygdom	<ul style="list-style-type: none"> • Flaccidakolesteatom 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HO11. Diagnosticere og visitere glomustumor	<ul style="list-style-type: none"> • Angive symptomer og fund der giver mistanke om glomustumor 	Speciale specifikt kursus Selvstudie	Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HO12. Diagnosticere årsager til konduktivt høretab og redegøre for behandlingen	<ul style="list-style-type: none"> • Sequelae otiditis, otosklerose, andre årsager til konduktivt høretab. • Kende principperne for høreforbedrende operationer. • Have kendskab til høreapparatsbehandling og rådgive herom. 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Struktureret kollegial bedømmelse Porteføljeoptegnelser
HO13. Diagnosticere vestibulært udløst svimmelhed	<ul style="list-style-type: none"> • Tolke kalorisk prøve, head-shake, impuls-test, Dix-Hallpike´s test og lateral buegangstest 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HO14. Behandle vestibulære årsager til svimmelhed	<ul style="list-style-type: none"> • BPPV (Epley) • Mb. Meniere • Neuritis vestibularis • Labyrinthitis • Ramsay-Hunt syndrom (zoster oticus) • Svimmelhed associeret med sudden deafness • Transportsyge 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HO15. Have kendskab til og kunne visitere andre årsager til vestibulært udløst svimmelhed	<ul style="list-style-type: none"> • Commotio labyrinthii • Temporalbensfraktur (herunder perilymfatisk fistel) • Buegangsdehiscens • Migræne ækvivalent vertigo • Fobisk postural vertigo • Barotraume 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HO16. Have kendskab til og kunne visitere andre årsager til vertigo, herunder centrale årsager	<ul style="list-style-type: none"> • Cerebellart infarkt • Hjernestammeinfarkt • Dissemineret sklerose • Udføre otoneurologisk undersøgelse 	Speciale specifikt kursus Selvstudie	Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
HO17. Diagnosticere, udrede og behandle facialispårese	<ul style="list-style-type: none"> • Perifer kontra central pårese • Udføre otoneurologisk undersøgelse (incl. smag) 	Speciale specifikt kursus Mesterlære Selvstudie	Godkendt kursus Bedside Porteføljeoptegnelser
HO18. Diagnosticere og udrede kranienervpåreser udover ovenanførte	<ul style="list-style-type: none"> • Udføre otoneurologisk undersøgelse (incl. smag og lugt, hvor indiceret) 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HO19. Diagnosticere, behandle og visitere patienter med ansigtssmerter	<ul style="list-style-type: none"> • Udføre otoneurologisk undersøgelse • Trigeminusneuralgi • Atypiske ansigtssmerter • Myoser 	Speciale specifikt kursus Selvstudie	Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser

AUDIOLOGI (HA)

Efter afsluttet uddannelse skal speciallægen kunne:

Kompetencer	Konkretisering af mål/eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
HA1. Optage en specifik audiologisk anamnese og tilrettelægge et audiologisk undersøgelsesprogram til kvantitativ og kvalitativ måling af hørelsen		Mesterlære	Bedside Intern audit Porteføljeoptegnelser
HA2. Foretage en grov klinisk vurdering af hørelsen og udføre og tolke udfaldet af klassiske stemmegaffeltests, umaskeret toneaudiometri med luft- og benledning, impedansundersøgelse og otoakustiske emissioner	<ul style="list-style-type: none"> • Hviske- og talestemmeprøve • Rinne • Weber • Bing • Tympanometri • Compliance • Øregangsvolumen • Stapediusreflekser • Gellé's test 	Mesterlære Specialespecifikt kursus	Bedside Porteføljeoptegnelser Godkendt kursus
HA3. Tolke resultatet af en standardaudiometrisk undersøgelse. Vurdere om resultaterne er samstemmende og evt. behov for obj. audiometri og simulationstests. Redegøre for maskeringsprincipper og fejlkilder	<ul style="list-style-type: none"> • Tonetærskler med luft- og benledning • Taletærskel • Skelneevne med maskering ved behov • Impedansundersøgelse 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudium	Bedside Godkendt kursus Portoføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HA4. Opstille udredningsprogram ved mistanke om vestibularis schwannom eller anden cerebellopontin vinkel tumor		Mesterlære Speciale specifikt kursus	Bedside Godkendt kursus Portoføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HA5. Beskrive hjernestammeaudiometri foretaget mhp retrocochleær diagnostik og kunne drage konsekvens af resultatet		Mesterlære Speciale specifikt kursus	Bedside Porteføljeoptegnelser Godkendt kursus
HA6. Kunne rubricere en hørenedsættelse topisk diagnostisk og foreslå en sandsynlig ætiologisk diagnose		Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudium	Bedside Porteføljeoptegnelser Godkendt kursus

Kompetencer	Konkretisering af mål/eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
HA7. Redegøre for de hyppigste risikofaktorer for og årsager til kongenit eller i barndommen erhvervet hørenedsættelse og mulighederne for ætiologisk udredning	<ul style="list-style-type: none"> • Kende det neonatale hørescreeningsprogram • Kende betydningen af tidlig diagnostik og intervention ved kongenit eller tidligt erhvervet hørenedsættelse hos spædbørn 	Speciale specifikt kursus Selvstudium	Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HA8. Foreslå aldersrelevant adfærdsaudiometri og elektrofysiologiske høreus. til børn og kunne tolke resultaterne af adfærdsaudiometri		Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Intern audit Godkendt kursus
HA9. Foreslå ætiologisk udredning ved hørenedsættelse i barndommen	<ul style="list-style-type: none"> • Kende de hyppigste risikofaktorer for og årsager til kongenit eller i barndommen erhvervet hørenedsættelse 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HA10. Udrede sudden deafness og diskutere evt. behandling		Mesterlære Speciale specifikt kursus	Bedside Porteføljeoptegnelser Godkendt kursus
HA11. Iværksætte audiologisk vurdering efter meningitis	<ul style="list-style-type: none"> • Redegøre for betydningen af snarlig audiologisk udredning og evt. behandling med cochlear implantat ved døvhed efter meningitis i forbindelse med risiko for fibrosering/ossifikation af cochlea 	Selvstudie	Porteføljeoptegnelser
HA12. Foreslå mulig behandling ved hørenedsættelse betinget af malformation, infektion, traume, toksisitet, degeneration, neoplasi og autoimmune, vaskulære, eller metaboliske sygdomme	<ul style="list-style-type: none"> • Sequelae otidis • Traumatisk trommehindeperforation • Barotraume 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser

Kompetencer	Konkretisering af mål/eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
HA13. Foreslå relevant hørehabilitering med høreapparat, høreforbedrende kirurgi eller en kombination hos børn og voksne og foreslå egnet høreapparattype	<ul style="list-style-type: none"> • Kende mulighederne og begrænsningerne i forskellige udformninger af høreapparat, forskellig signalbehandling og funktionaliteter og monaural/binaural tilpasning. • Kende basale principper for høreapparattilpasning og behov for efterkontrol. • Kunne foreslå tilpasning af CROS og biCROS. • Kunne identificere og håndtere komplikationer til høreapparatbehandling • Kende kontraindikationer for høreapparatbrug. • Kende indikationer og hovedtrækkene i behandling med BAHA 	Mesterlære Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Portoføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HA14. Visitere børn og voksne til vurdering med henblik på behandling med cochlear implant	<ul style="list-style-type: none"> • Kende indikationer. • Kende hovedtrækkene i præoperativ udredning. • Kende hovedtræk i implantation og postoperativ optræning. 	Selvstudium Speciale specifikt kursus	Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HA15. Udrede tinnitus og hyperakuse og foreslå behandling	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnosticere evt. bagvedliggende behandlingskrævende tilstand. • Vurdere tinnitus genegrad og behandlingsindikation. • Kende principperne i gængse behandlingsmetoder 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Portoføljeoptegnelser med diskussion af 1 case

RHINOLOGI (HR)

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
<p>HR1. Udrede og behandle traumer af ydre næse, septum og cavum nasi inkl. fremmedlegemer samt komplikationer hertil:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foretage reposition af kompliceret næsefraktur • Incidere septumhæmatom 	<ul style="list-style-type: none"> • Næsefraktur • Septumhæmatom • Rhinoliqorrhoe 	<p>Mesterlære</p> <p>Speciale specifikt kursus</p>	<p>Bedside</p> <p>Godkendt kursus</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>
<p>HR2. Optage anamnese, undersøge, udrede og behandle rhinosinuitis (EPOS 2007) og andre inflammatoriske lidelser i cavum nasi og sinus paranasalis. Kunne foretage:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sinusendoskopi • Kæbehulepunktur • Allergologisk udredning inkl.priktest • Medicinsk behandling • Parakliniske undersøgelser inkl.biopsi 	<ul style="list-style-type: none"> • Allergiske årsager • Nasal polypose • Cystisk fibrose • Relation til astma - "United Airways" • Wegeners granulomatose 	<p>Mesterlære</p> <p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Selvstudie</p>	<p>Bedside</p> <p>Godkendt kursus</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p> <p>Audit af 1 journal</p>
<p>HR3. Udrede og behandle rhinosinuitis (EPOS 2007), herunder komplikationer samt redegøre for :</p> <ul style="list-style-type: none"> • CT-scanningsfund • Medicinsk behandling • Kirurgisk behandling, herunder FESS og CAS FESS 	<ul style="list-style-type: none"> • Suppurative komplikationer med involvering af orbita • Frontal absces • Intrakranielle komplikationer • Barotraume 	<p>Mesterlære</p> <p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Selvstudie</p>	<p>Bedside</p> <p>Godkendt kursus</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p> <p>Audit af 1 journal</p>

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
<p>HR4. Diagnosticere neoplasier i cavum nasi og sinus paranasalis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tolke CT/MR scanning • Biopsitagning • Kendskab til national vejledning for udredning og behandling af sinonasalcancer (DAHANCA) 	<ul style="list-style-type: none"> • Angiofibrom • Invert papillom • Maligne neoplasier 	<p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Mesterlære</p> <p>Selvstudie</p>	<p>Godkendt kursus</p> <p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>
<p>HR5. Diagnosticere og behandle kongenitte og erhvervede deformiteter af ydre næse og septum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurdere såvel funktionelle som kosmetiske klager • Beherske kliniske metoder til vurdering af luftpassagen • Kendskab til objektive metoder til vurdering af luftpassagen • Foretage ukompliceret septumkorrektion • Foretage turbinoplastik • Kendskab til rhinoplastik med åben og lukket teknik 	<ul style="list-style-type: none"> • Septumdeviation • Deformiteter af ydre næse • Frakturfølger 	<p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Mesterlære</p> <p>Selvstudie</p>	<p>Godkendt kursus</p> <p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>
<p>HR6. Udrede choanal atresi og angive behandling</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rejse mistanken og foretage undersøgelse herfor 	<p>Mesterlære</p>	<p>Bedside</p>

LARYNGOLOGI (HL)

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
HL1. Kende benigne lidelser i struben	<ul style="list-style-type: none"> • Reinkes ødem • Noduli • Papillomer 	Speciale specifikt kursus Selvstudie	Godkendt kursus
HL2. Diagnosticere organiske og funktionelle stemmelidelser og instituere kirurgisk, medicinsk eller logopædisk behandling, herunder foretage: <ul style="list-style-type: none"> • Direkte laryngoskopi • Stroboskopisk undersøgelse og diagnostik • Redegøre for organisationen af taleforsorgen 	<ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse i talekonferencer • Skelne mellem hyper- og hypokinetisk dysfoni 	Talekonference Speciale specifikt kursus	Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case Godkendt kursus
HL3. Have kendskab til stemmeanalyse	<ul style="list-style-type: none"> • Være bekendt med de enkelte parametre i analyserne og deres anvendelighed. 	Speciale specifikt kursus	Godkendt kursus
HL4. Diagnosticere og iværksætte udredningsprogram hos patienter med stemmebåndsparese	Udføre <ul style="list-style-type: none"> • UL af hals • Stroboskopi • Tolke billeddiagnostik 	Mesterlære Selvstudie	Bedside Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HL5. Varetage opfølgning af logopædisk behandling af ensidig stemmebåndsparese: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbejde med logopæd • Kendskab til kirurgisk behandling af ensidig stemmebåndsparese 	<ul style="list-style-type: none"> • Udføre stroboskopi • Kendskab til thyreooplastik • Kendskab til injektion i stemmelæben 	Mesterlære Speciale specifikt kursus	Godkendt kursus Bedside Godkendt kursus

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
<p>HL6. Diagnosticere, iværksætte udredningsprogram og igangsætte behandling ved dobbeltsidig recurrensparese:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foretage trakeotomi • Kendskab til arytenoidektomi • Paraklinik • Tolke billeddiagnostik 	<ul style="list-style-type: none"> • Thyroideaecancer • Lungecancer • Rheumatologiske lidelser 	<p>Mesterlære</p> <p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Selvstudie</p>	<p>Bedside</p> <p>Godkendt kursus</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>
<p>HL7. Diagnosticere benigne og maligne tumorer i larynx, herunder have:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kendskab til behandlingen af c. laryngis i henhold til nationale retningslinjer (DAHANCA) 	<ul style="list-style-type: none"> • UL af hals • Larynxpapillomer • Primær eller sekundær operativ behandling af larynxcancer • Stemmerehabilitering 	<p>Mesterlære</p> <p>Speciale specifikt kursus</p>	<p>Bedside</p> <p>Godkendt kursus</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p>
<p>HL8. Kunne modtage og foretage akut primær behandling af traumer mod larynx:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Larynxfraktur • Larynxødem • Luftvejsobstruktion 	<ul style="list-style-type: none"> • UL af hals • Billeddiagnostik 	<p>Mesterlære</p> <p>Speciale specifikt kursus</p>	<p>Bedside</p> <p>Godkendt kursus</p>

HOVED – HALSKIRURGI (HH)

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
<p>HH1. Optage anamnese, undersøge, diagnosticere medfødte sygdomme på hoved-hals, samt kranio-faciale misdannelser. Herunder kunne foretage:</p> <ul style="list-style-type: none"> • UL af hals • FNA • Tolke billeddiagnostik • Assistere ved kirurgisk fjernelse af lateral halscyste/fistel • Superviseret kirurgisk fjernelse af median halscyste 	<ul style="list-style-type: none"> • Lateral halscyste/fistel • Median halscyste • Kongenitte neoplasier • Torticollis • Læbe-ganespalte • Syndromer 	<p>Mesterlære</p> <p>Varetagelse af praktisk arbejde</p> <p>Selvstudie</p> <p>Speciale specifikt kursus</p>	<p>Bedside</p> <p>Checkliste til optegnelse af kirurgiske indgreb</p> <p>Porteføljeoptegnelser Godkendt kursus</p>
<p>HH2. Behandle simple hudrelaterede tumorer på hoved og hals. Herunder kunne foretage:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lokalanæstesi • Korrekt incision og anvendelse af suturteknikker <p>Herunder kunne redegøre for:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Risikofaktorer og komplikationer ved operation på hals generelt • Præoperativ information • Postoperative observationer 	<ul style="list-style-type: none"> • Ateromer • Hudtumorer • Chondrodermatitis nodularis 	<p>Mesterlære</p> <p>Varetagelse af praktisk arbejde</p> <p>Speciale specifikt kursus</p>	<p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser.</p> <p>Checkliste til optegnelse af kirurgiske indgreb</p> <p>Godkendt kursus</p>
<p>HH3. Diagnosticere bløddelsskader på hoved og hals samt varetage udredning, behandling af ukomplicerede læsioner og foreslå behandling af komplicerede læsioner</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Traume mod hals • Stiklæsioner • Nerveaffektion • Tolke billeddiagnostik 	<p>Mesterlære</p> <p>Varetagelse af praktisk arbejde</p>	<p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser.</p>

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
<p>HH4. Diagnosticere ansigts- og kraniebasis- frakturer. Herunder kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> Iværksætte undersøgelsesprogram Tolke røntgen og CT-scanning udføre klinisk undersøgelse af syn, øjenbevægelser, sensibilitet, tandforhold og bidfunktion Foretage evt. videre visitation <p>Behandle simpel zygoma fraktur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mandibelfrakturer (corpus, ramus og collum) Mellemansigtsfrakturer (maxil, zygoma og orbita) Overansigtsfrakturer (næse, nasoethmoidal og os frontale) 	<p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Selvstudie</p> <p>Mesterlære</p>	<p>Godkendt kursus</p> <p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case</p>
<p>HH5. Varetage kirurgisk og medicinsk behandling af bløddelsinfektion og sår på hals, herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kirurgisk behandling med incision, drænage og revision af abscesser Mikrobiologisk udredning Medicinsk behandling Sekundær suturering <p>Have kendskab til og rejse mistanken om samt initiere behandlingen af sjældne, men alvorlige bløddelsinfektioner på hals,</p>	<ul style="list-style-type: none"> Abscesser Fistler Fremmedlegemer Reblødning Drænbehandling Odontogene abscesser. Nekrotiserende fasciitis (med supervision) Lemierres syndrom (med supervision) 	<p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Mesterlære</p> <p>Selvstudie</p>	<p>Godkendt kursus</p> <p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelse med diskussion af 1 case</p>
<p>HH6. Diagnosticere lymfadenopati på halsen hos børn og voksne herunder tilrettelægge udredningsprogram med anvendelse og tolkning af:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mikrobiologiske undersøgelser Parakliniske undersøgelser FNA UL af hals Billeddiagnostik 	<ul style="list-style-type: none"> Bakterielle Virale Mykobakterier 	<p>Mesterlære</p> <p>Varetagelse af praktisk arbejde</p> <p>Speciale specifikt kursus</p>	<p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser</p> <p>Godkendt kursus</p>

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Iværksætte relevant behandling Fjerne solitær lymfeknude			
<p>HH7. Opstille udredningsprogram ved "tumor colli" og/eller mistanke om metastase på hals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informere patienten om pakkeforløb og plan for udredning • Kendskab til behandling af ukendt primær tumor og aktuelle kræftpakkeforløb <p>Herunder kunne foretage:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FNA • UL af hals • Tolkning af billeddiagnostik • Skopier med biopsier • TMN klassifikation • Canceranmeldelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Maligne neoplasier • Benigne neoplasier • Lymfom 	<p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Selvstudie</p> <p>Mesterlære</p>	<p>Godkendt kursus</p> <p>Bedside</p> <p>Audit af 2 journaler (inkl. HH8)</p> <p>Porteføljeoptegnelser.</p>
<p>HH8. Ved begrundet mistanke om hoved-halskræft selvstændigt foretage udredning i henhold til gældende national vejledning (DAHANCA). Herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relevante skopier • Biopsi • FNA • Ernæringsvejlede • Vejledning omkring misbrug • Ordinere og tolke billeddiagnostik • TMN klassifikation • Canceranmeldelse • Redegøre for behandling • Informere patient om malignt svar • Henvise til 	<ul style="list-style-type: none"> • Pharynxcancer • Rhinopharynxcancer • Cavum oris cancer 	<p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Selvstudie</p> <p>Mesterlære</p>	<p>Godkendt kursus</p> <p>Bedside</p> <p>Audit af 2 journaler (inkl. HH7)</p> <p>Porteføljeoptegnelser.</p>

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
onkologisk afdeling			
<p>HH9. Beskrive behandlingsprincip, formål og komplikationer ved fjernelse af lymfeknuder som led i diagnostik, onkologisk udredning og/eller behandling</p> <p>Herunder kunne foretage selvstændig fjernelse af enkelt cervikal lymfeknude</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Selektiv halsdissektion level I-II-III • Selektiv halsdissektion level I-V • Radikal halsdissektion • Sentinel node 	<p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Mesterlære</p>	<p>Godkendt kursus</p> <p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser.</p>
<p>HH10. Diagnosticere kirurgisk relevante sygdomme i glandula thyroidea i henhold til udredningsprogram (nationale vejledninger). Herunder foretage:</p> <ul style="list-style-type: none"> • UL • FNA eller grov nål • Paraklinik • Informere om operationsrisici • Diagnosticere og behandle hormonelle konsekvenser og bivirkninger efter operation 	<ul style="list-style-type: none"> • Solitær knude i gl. thyroidea • Struma • Postoperativ hypoparathyroidisme 	<p>Speciale specifikt kursus</p> <p>Mesterlære</p> <p>Selvstudie</p>	<p>Godkendt kursus</p> <p>Bedside</p> <p>Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case</p>
<p>HH11. Kendskab til hyperparathyroidisme og kirurgisk behandling heraf. Herunder foretage:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tolkning af parakliniske undersøgelser • Diagnosticere og behandle hormonelle konsekvenser og bivirkninger efter operation 	<ul style="list-style-type: none"> • Primær og tertiær hyperparathyroidisme 		

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
HH12. Redegøre for teoretiske forhold ved anvendelse af UL og udføre systematisk UL-undersøgelse af hals.	<ul style="list-style-type: none"> • Gl. thyroidea • Gl. submandibularis • Gl. parotis • Anvende doppler til bedømmelse af flow • Lymfeknude diagnostik, • UL vejledt FNA • Beskrivelse af patologiske fund 	Speciale specifikt kursus Mesterlære	Godkendt kursus Skanninger godkendt ved supervision Bedside Portoføljeoptegnelser
HH13. Diagnosticere og behandle sialolithiasis, sialoadenitis og sialose: <ul style="list-style-type: none"> • Kendskab til sialoendoskopi • Foretage UL og FNA af spytkirtel • Paraklinik • Fjerne spytsten i ductus submandibularis • Superviseret fjernelse af gl. submandibularis 	<ul style="list-style-type: none"> • Sarkoidose • Ranula • Autoimmune lidelser • Mb Sjøgren 	Speciale specifikt kursus Mesterlære Selvstudie	Godkendt kursus Bedside Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HH14. Udrede neoplasier i gl. parotis og submandibularis, sublingualis og de små spytkirtler.	<ul style="list-style-type: none"> • Foretage FNA evt. UL-vejledt • Have kendskab til pakkeforløb og national vejledning for spytkirtelkræft (DAHANCA) • Have kendskab til almindelig benign histologisk diagnoser ved neoplasier i spytkirtler og samt prognose. • Have kendskab til behandling af kirurgiske komplikationer, herunder Freys syndrom, paralyse af n.facialis • Informere patienten om kirurgiske risici ved spytkirtelkirurgi 	Mesterlære Speciale specifikt kursus Selvstudie	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser
HH15. Modtage, udrede og behandle såvel konservativt	<ul style="list-style-type: none"> • Udføre fleksibel og rigid øsofagoskopi • Konservativ 	Speciale specifikt kursus	Godkendt kursus Bedside

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
som kirurgisk patienter med ætsninger og fremmedlegemer i spiserør, samt redegøre behandling af eventuelle komplikationer	<ul style="list-style-type: none"> • behandling • Medicinsk behandling 	Mesterlære	Porteføljeoptegnelser
HH16. Modtage, udrede og behandle patienter med fremmedlegemer i bronkierne	<ul style="list-style-type: none"> • Foretage rigid bronkoskopi • Foretage fleksibel bronkoskopi 	Speciale specifikt kursus Færdighedstræning Mesterlære	Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser Bedside
HH17. Redegøre for biologiske effekter af ioniserende stråling samt de forskellige behandlingsmodaliteter	<ul style="list-style-type: none"> • Konventionel strålebehandling • Hyperfraktionering • Hypofraktionering • Accelereret strålebehandling • IMRT • Konkomittant kemo-radioterapi • Radiosensitizer 	Speciale specifikt kursus Fokuseret ophold Selvstudie	Godkendt kursus
HH18. Kende principper og indikationer for strålebehandling og systemisk anti-neoplastisk behandling med kurativt og palliativt sigte	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere patientens komorbide tilstand • Indtegning af konturer i samarbejde med radiolog. 	Speciale specifikt kursus Fokuseret ophold Selvstudie	Godkendt kursus
HH19. Informere om, diagnosticere og behandle de almindeligste forekommende tidlige og sene komplikationer til strålebehandling	<ul style="list-style-type: none"> • Dysfagi • Mundtørhed • Hudforandringer • Slimhindeforandringer • Osteoradionekrose 	Speciale specifikt kursus Fokuseret ophold Selvstudie	Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case
HH20. Varetage anamnese, diagnosticering og igangsætte udredning af snorken og søvnapnø Kunne rådgive om profylakse og henvise til behandling: <ul style="list-style-type: none"> • Kendskab til udredningsprogram 	<ul style="list-style-type: none"> • Søvnmonitorering • Kendskab til CPAP- og BIPAP-behandling • Kendskab til kirurgiske teknikker 	Mesterlære Speciale specifikt kursus	Bedside Godkendt kursus Porteføljeoptegnelser med diskussion af 1 case

9.2. Kommunikator

Efter afsluttet uddannelse skal speciallægen kunne:

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Formidle besked om livstruende sygdom og sikre patientens forståelse		U-kursus i kommunikation Mesterlære i klinisk arbejde, Feedback Fokuseret ophold på onkologisk afdeling. Cases i portefølje	Godkendt U-kursus i kommunikation Porteføljeoptegnelse med diskussion af 1 case Vejledersamtale
Etablere forståelig kommunikation mellem de ansvarlige sundhedsmedarbejdere, patienten og dennes pårørende		Mesterlære i klinisk arbejde Feedback Opgave (deltage i arbejdet med patient-informationsmateriale)	Observation af klinisk arbejde Vurdering af opgave Vejledersamtale 360-graders feedbacken
Kommunikere med personer, hvor kommunikationen kan være vanskelig, herunder med hørenedsættelse, psykisk syge, personer med anden etnisk-kulturel baggrund og akut kriseramte.		Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold Feedback	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale
Kommunikere med børn og forældre, herunder kunne etablere kontakt til børn i undersøgelsessituationer		Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold Feedback	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale

9.3. Samarbejder

Efter afsluttet uddannelse skal speciallægen kunne:

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Samarbejde med læger fra andre specialer herunder samarbejde i tværfagligt teams.		Tværfagligt kursus i ledelse(LAS) Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold	Godkendt kursus 360-graders feedbacken Vejledersamtale
Samarbejde skriftligt med læger fra andre afdelinger og i primærsektor (epikriser, henvisninger etc)		Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold Audit	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale Porteføljevurdering Audit af 2 henvisninger og 2 epikriser
Samarbejde med palliative team, praksissektor, hjemmesygeplejerske eller onkologisk afdeling f.eks. om den terminale patient		Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale
Kende og anerkende andre medarbejdergruppers ekspertise og rolle f.eks. sygeplejersker, audiologiassistenter, audiologopæder, teknikere m.fl.		Varetagelse af praktisk arbejde	Observation af klinisk arbejde
Fungere i et interdisciplinært team (f.eks. cochlear implant team, thyroideateam) og kunne påtage sig en ledende rolle i et team		Varetagelse af praktisk arbejde	Observation af klinisk arbejde

9.4. Sundhedsfremmer

Efter afsluttet uddannelse skal speciallægen kunne:

Kompetence	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Rådgive om sundhedsfremmende adfærd af betydning otorhinolaryngologi, herunder tobak, alkohol, ernæring og støj, livsstilsproblemer		Udarbejdelse af opgave (indgå i udarbejdelse af patient-informationsmateriale) Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold	Bedømmelse af opgave (patient-informationsmateriale) Observation af klinisk arbejde Portefølgeoptegnelse med diskussion af 2 cases
Anvende gældende lovgivning og retningslinjer for mistanke om arbejdsbetinget sygdomme, herunder kunne informere patient og pårørende, og foretage relevante anmeldelser.	.	Diverse U-kurser Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold	Godkendte U-kurser Observation af klinisk arbejde
Redegøre for høreomsorgens organisering, således at patienter med hørenedsættelse kan rådgives og visiteres hensigtsmæssigt.	<ul style="list-style-type: none"> Herunder tilbud om hørepædagogisk vejledning og høretekniske hjælpemidler 	Gruppediskussion og teoretisk kursus	Vejledersamtale Godkendt kursus
Vejlede om profylakse for at forhindre eller begrænse udvikling af hørenedsættelse hos børn og voksne		Gruppediskussion og varetagelse af praktisk arbejde	Vejledersamtale
SU5. Redegøre for anmeldelsespligten for erhvervsbetinget høreskade	<ul style="list-style-type: none"> Udfylde de gældende blanketter 	Varetagelse af praktisk arbejde og teoretisk kursus	Vejledersamtale Godkendt kursus

9.5. Leder/administrator

Efter afsluttet uddannelse skal speciallægen kunne:

Kompetence	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Udarbejde kliniske vejledninger og andre instruktioner for arbejdsopgaver i en afdeling		Opgave (udarbejde klinisk vejledning)	Bedømmelse af opgave (klinisk vejledning)
Visitere patienter i forhold til gældende regler om frit sygehusvalg og vurdere henvisninger i forhold til behandlingsbehov.		Tværfagligt kursus i ledelse og administration Mesterlære i klinisk arbejde (dvs. at deltage med speciallæge i visitation)	Godkendt U-kursus i ledelse Observation af klinisk arbejde
Redegøre for lovgivning og regelsæt for journalindsigt, klageadgang og patientforsikring		U-kursus	Godkendt U-kursus
Lede en klinisk situation, hvor teamet er tværfagligt sammensat, herunder indtage en lederrolle i akutte, kritiske situationer, herunder prioritere arbejdet, lede og organisere behandlingen af den kritisk syge patient		Tværfagligt kursus i ledelse Mesterlære i klinisk arbejde Simulator træning	Godkendt tværfagligt kursus 360-graders feedbacken Vejledersamtale
Planlægge det daglige arbejde i afdelingen		Indgå i arbejdstilrettelæggelse	Vejledersamtale
Kendskab til rationel praksisdrift	<ul style="list-style-type: none"> • Praksisstyring (daglige drift; personale; økonomi) • Behandlingskodning • Ydelsesregistrering 	Mesterlære i klinisk arbejde	Observation af dagligt arbejde og styring
Udføre en korrekt diagnosekodning og ydelsesregistrering		U-kursus Audit af kodninger	Godkendt teoretiske kursus Observation af klinisk arbejde Audit af 2 epikriser

9.6. Akademiker

Efter afsluttet uddannelse skal speciallægen kunne

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Anvende evidensbaseret medicin herunder: <ul style="list-style-type: none"> • formulere et problem • søge litteratur • tolke litteraturen • sammenfatte resultaterne • formidle resultaterne 		Forskningstrænings modul som led i den lægelige videreuddannelse I portefølje samle litteratursøgninger Dokumentation i portefølje for fremlæggelse ved afdelingsundervisning, konference eller journalclub	Godkendt kursus eller dispensation for deltagelse i forskningstræningsmodul Porteføljevurdering af litteratursøgninger og fremlæggelser Proces- og resultat-evaluering
Opsøge, vurdere og formidle ny viden indenfor speciallets og tilgrænsende specialers emnekreds		Forskningstræning modul som led i den lægelige videreuddannelse	Godkendt kursus eller dispensation for deltagelse i forskningstræningsmodul
Undervise studenter, kolleger og andet personale		Dokumentation i portefølje for: Undervisning af andre og fremlæggelse ved afdelingsundervisning og konference Vejlederfunktion	Porteføljevurdering Vejledersamtale

9.7. Professionel

Efter afsluttet uddannelse skal speciallægen kunne:

Kompetencer	Eksempler	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Fastholde og udvikle egen faglig kompetence		Selvstudium I portefølje samle dokumentation for: Undervisning af andre og fremlæggelse ved afdelingsundervisning og konferencer	Vejledersamtale Porteføljevurdering
Vurdere og handle på etiske problemer, som optræder i det kliniske arbejde, herunder de etiske problemer der knytter sig til screening, genetisk rådgivning, genoplivning mv.	<ul style="list-style-type: none"> • Udføre etisk analyse af klinisk problem • Motivere valg fra etiske betragtninger • Kommunikere etiske overvejelser til sundhedspersonale, patienter og pårørende 	Diverse teoretiske kurser Mesterlære i klinisk arbejde I portefølje samle eksempler	Godkendt teoretiske kurser Observation af klinisk arbejde Porteføljevurdering Vejledersamtale
Prioritere egen arbejdsindsats og prioritere mellem forskellige arbejdsfunktioner		Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale
Udvide passende personlige og mellemmenneskelig professionel adfærd		Mesterlære i klinisk arbejde herunder audiologisk afdeling og praksisophold	Observation af klinisk arbejde Vejledersamtale

BILAG 1

360 GRADERS EVALUERING

Der udpeges en gruppe af bedømmere for hver uddannelsessøgende. Gruppen udpeges af den uddannelsessøgende, eventuelt med hjælp fra hovedvejlederen og efter behov fra andre. Bedømmere bør findes i relativt homogene grupper, overlæger, reservelæger, sygeplejersker fra sengeafdeling, operationssygeplejersker, mindst en fra hver gruppe, i alt mindst fem respondenter. Det anbefales af bedømmerne introduceres til opgaven. Bedømmerne, der udvælges, skal informeres om og acceptere opgaven. De skal give skriftlig feedback (eventuelt ved indtastning i PC- eller internet-baseret rapportsystem). Besvarelsen kan afgives med eller uden navn. Det er op til det enkelte uddannelsessted, om man vil anonymisere besvarelsenerne eller ej. Det tager ca. 6-15 min. at besvare et skema. Såfremt hospitalet ikke har et generelt anvendt skema, kan nedenstående skema til 360 graders feedback anvendes. De enkelte uddannelsesafdelinger kan supplere skemaet med yderligere spørgsmål. Data er fortrolige og opbevares af den uddannelsessøgende selv.

Den uddannelsesansvarlige overlæge/vejlederen bearbejder data fra bedømmere og samler de oplysninger, som den uddannelsessøgende skal have. Det anbefales, at data bearbejdes og præsenteres for den uddannelsessøgende i visuel form (grafisk eller lignende).

Oplysninger videregives **i fortrolighed** til den uddannelsessøgende ved en samtale, hvor den uddannelsessøgende, hovedvejlederen og den uddannelsesansvarlige overlæge er tilstede. Efter eget valg kan den uddannelsessøgende medtage en ekstra person. Det er vigtigt, at der er aftalt et møde, hvor feedback gives. Det er en fordel, at den uddannelsessøgende får lejlighed til at gennemse materialet umiddelbart før det diskuteres. Processen lettes i høj grad ved anvendelse af internet-baseret analyseprogram.

Det skal fremgå af logbogen, at 360 graders feedback har fundet sted, men ikke resultatet af denne.

Skema til 360-gr. evaluering

Disse informationer vil blive vist til den uddannelsessøgende. Kryds af i relevante kolonner. Hvis du ikke har haft mulighed for at observere de nævnte aktiviteter, så kryds af i ”kan ikke bedømmes”.

Hvis nogle afkrydsninger er i ”utilfredsstillende”, er det påkrævet at skrive yderligere kommentarer.

	Kan ikke bedømmes	Utilfredsstillende	Behov for forbedringer	Tilfredsstillende	Meget tilfredsstillende
Adfærd i forhold til patienter (høflighed og hensynsfuldhed)					
Involverer patienter i beslutninger om deres behandling					
Respekt vedrørende patienters privatliv og værdighed					
Svarer og kommer, når det ønskes, at en patient skal bedømmes					
Kontakter kollegaer ved behov for diskussion om patientbehandling					
Samarbejder i team					
Accepterer kritik og er i stand til at reagere konstruktivt					
Kvalitet af journalføring					
Varetagelse af ”papirarbejde” (f.eks. epikriser, breve)					
Søger hjælp, når der er behov for det					
Delegering af arbejdsopgaver					
Supervision af yngre læger eller andet personale					
Effektivitet i arbejde					

Kommentarer (skal udfyldes, hvis der er krydset af i utilfredsstillende)

Dato:

Navn:

Stilling:

Signatur:

Tak for hjælpen

Opsummering af 360 graders feedback

Udannelsessøgendes navn:

Dato:

Total antal skemaer med 360 graders feedback modtaget:

Middelværdier beregnet nedenfor

	Medianværdi
Adfærd i forhold til patienter (høflighed og hensynsfuldhed)	
Involverer patienter i beslutninger om deres behandling	
Respekt vedrørende patienters privatliv og værdighed	
Svarer og kommer, når det ønskes, at en patient skal bedømmes	
Kontakter kollegaer ved behov for diskussion om patientbehandling	
Samarbejder i team	
Accepterer kritik og er i stand til at reagere konstruktivt	
Kvalitet af journalføring	
Varetagelse af ”papirarbejde” (f.eks. epikriser, breve)	
Søger hjælp, når der er behov for det	
Delegering af arbejdsopgaver	
Supervision af yngre læger eller andet personale	
Effektivitet i arbejde	

Alle kommentarer fra forrige skemaer:

BILAG 2

MINI CLINICAL EVALUATION EXERCISE (MINI-CEX)

Mini-CEX kan bruges til at evaluere alle situationer, hvor den uddannelsessøgende interagerer med patienter eller andre personalegrupper. Princippet bygger på direkte observation af den uddannelsessøgende, dvs. at vejleder eller kolleger observerer den uddannelsessøgende udføre forskellige handlinger og samtidig eller umiddelbart derefter udfylder skemaet og giver den uddannelsessøgende feedback på handlingen.

Det aktuelle skema, som er valideret nationalt og internationalt, anvendes til vurdering af kontakt mellem uddannelsessøgende læge og patienter, og det åbner mulighed for fokus på forskellige punkter i denne kontakt.

Nedenfor er anført stikord, som beskriver, hvad man har tænkt sig skulle vurderes under de enkelte punkter.

- **Anamnese:** Inviterer patienten til at fortælle; effektiv og relevant brug af spørgsmål til at indsamle præcis, relevant og nødvendig information. Passende brug af non-verbal kommunikation.
- **Objektiv undersøgelse:** Systematisk (logisk og relevant) balance mellem screening og diagnostiske undersøgelser, informerer patienten, udfører undersøgelser med hensyntagen til patientens komfort.
- **Empati og professionel adfærd:** Viser respekt og opnår god kontakt, fortrolighed, reagerer passende på patientens følelser, ydmyg, engageret.
- **Klinisk dømmekraft og vurdering:** Selektivt ordinerer/udfører diagnostiske tests, overvejer relevans, ulemper/risici og fordele.
- **Patientvejledning og rådgivning:** Forklarer rationale bag undersøgelser/behandling, så patienten kan tage stilling, samtykke, vejleder/rådgiver/uddanner omkring undersøgelse/behandling.
- **Organisation og samarbejde:** Prioriterer, modtager/søger og giver information, punktlig, pligtopfyldende.
- **Generel klinisk kompetence:** Syntetiserer klinisk problemstilling, klinisk problemløsning, effektiv og virksom.

Uddannelseslæge:		Dato:	
Bedømt af (læge):			

Sygehus/Hospital:			Afdeling:	
Lokaliteter:	Ambulatorium ☐	Sengeafsnit ☐	Operation ☐	Høreklub ☐
Patient:	Alder: Mand ☐ Kvinde ☐			
	Patientproblem/diagnose:			
Fokus:	Anamnese:		Diagnostik:	
	Objektiv undersøgelse:		Information:	
Kompleksitet:	Let ☐	Moderat ☐	Svær ☐	

Fokus:	Anamnese:		Diagnostik:	
	Objektiv undersøgelse:		Information:	
Kompleksitet:	Let ☐	Moderat ☐	Svær ☐	

Med forventet niveau tænkes på det faglige niveau, man vil forvente af en yngre læge, der har gennemført en introduktionsstilling i oto-rhino-laryngologi.

Anamneseoptagelse			(ikke observeret: ☐)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Under forventet niveau			Forventet niveau			Over forventet niveau		
Objektiv undersøgelse			(ikke observeret: ☐)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Under forventet niveau			Forventet niveau			Over forventet niveau		
Empati og professionel adfærd			(ikke observeret: ☐)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Under forventet niveau			Forventet niveau			Over forventet niveau		
Klinisk dømmekraft og vurdering			(ikke observeret: ☐)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Under forventet niveau			Forventet niveau			Over forventet niveau		
Patientvejledning og rådgivning			(ikke observeret: ☐)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Under forventet niveau			Forventet niveau			Over forventet niveau		
Organisation og samarbejde			(ikke observeret: ☐)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Under forventet niveau			Forventet niveau			Over forventet niveau		
Generel klinisk kompetence			(ikke observeret: ☐)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Under forventet niveau			Forventet niveau			Over forventet niveau		

Mini-CEX forbrugt tid:			Observation: Min.			Feedback: Min.				
Tilfredshed:	Bedømmers tilfredshed med Mini-CEX:									
Lav	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Høj
	Uddannelsessøgendes tilfredshed med Mini-CEX:									
Lav	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Høj